

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 29.

Fredagen den 27 april.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice tal-
mannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 20 och den 21 innevarande april.

§ 2.

Föredrogs fru *Thürings* vid kammarens nästföregående sammanträde gjor-
da, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr statsministern få
framställa spörsmål, huruvida åtgärder till främjande av emigration från Sve-
rige äro att förvänta; och blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 3.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets memorial, nr 91, i anledning av
kamrarnas skiljaktiga beslut angående grunder för statsbidrag till uppförande
och drift av tuberkulossjukvårdsanstalter i Västerbottens län jämte i ämnet
väckta motioner godkände kammaren den i detta memorial föreslagna voterings-
propositionen.

§ 4.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial, nr 92, i anledning av remiss
från andra kammaren av en av herrar S. Bengtsson i Norup och L. A. Björk-
lund väckt motion.

Kammaren biföll utskottets hemställan samt beslöt överlämna ifrågavarande
motion till behandling av lagutskott.

§ 5.

Vidare föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 93—97,
första lagutskottets utlåtanden nr 34 och 35, andra lagutskottets utlåtanden nr
29 och 30 samt andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

§ 6.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till
Konungen:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under
riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slotts-
staterna;

nr 2 A, angående vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1928—1929 under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

nr 5 A, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1928—1929 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner; och

nr 7 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1928—1929 under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av besiktningsmän vid exportslakterier och andra enskilda, under offentlig kontroll ställda slakteriinrättningar;

nr 39, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årligt understöd åt eldaren vid riksbankens avdelningskontor i Umeå E. A. Bäckströms änka; och

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönerreglering för befattningshavare vid domkapitlens expeditioner m. m., i vad avser viss ersättning till prästerskapets änke- och pupillkassa från ett under elfte huvudtiteln uppfört förslagsanslag, jämte en i ämnet väckt motion; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion, II: 402, i fråga om beredande av skydd mot oskäligen anspråk på ersättning jämlikt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Nilsson</i> i Hörby	under 7 dagar fr. o. m. den 28 april,
» <i>Hansson</i> i Trollhättan	» 4 » » » 28 »
» <i>Månsson</i> i Erlandsro	» 3 » » » 30 »
fru <i>Nordgren</i>	» 3 » » » 30 »
herr <i>Paulsen</i>	» 3 » » » 30 »
» <i>Hammarlund</i>	» 5 » » » 1 maj,
» <i>Olsson</i> i Blädinge	» 3 » » » 30 april,
» <i>Jonsson</i> i Risinge	» 2 » » » 30 »
» <i>Gustafson</i> i Kasenberg	» 2 » » » 30 » och
» <i>Weibull</i>	» 7 » » » 28 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.44 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 28 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos, men bordlades åter bankoutskottets utlåtanden nr 37—40 och andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

§ 2.

Till avgörande förelåg först bankoutskottets utlåtande, nr 30, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Borggren**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att vid föredragningen av bankoutskottets utlåtanden nr 30, 31 och 32 endast kantrubrikerna må uppläsas, för så vitt icke någon ledamot av kammaren begär, att utskottets hemställan vid någon punkt i dessa utlåtanden skall föredragas.

Denna hemställan bifölls.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Efter härpå skedd föredragning av *punkten 6*, angående förtidspension åt kontorsföreståndaren S. Söderström, anförde:

*Ang.
förtidspension
åt kontors-
föreståndaren
S. Söderström.*

Herr **Jeppsson**: Herr talman! Vid denna punkt har jag väckt en motion, vari föreslagits, att kontorsföreståndaren å besiktningsförrättningen vid kungl. flottans station i Karlskrona S. Söderström måtte vid sin avgång från tjänsten tilldelas förtidspension.

Anledningen till att jag framställt detta yrkande är, att ifrågavarande Söderström till följd av de vid försvarsväsendet beslutade indragningarna sannolikt kommer att frånträda sin plats den 1 juli 1929. Han har då uppnått en ålder av 45 år och varit i tjänst över 26 år. Söderström började nämligen sin tjänst vid flottans station den 1 maj 1903. Det är således i dagarna 25 år, sedan han började sin tjänstgöring där nere.

Nu kan var och en förstå, att en man som Söderström, vilken hela livet sysslat med kontorsarbete vid flottans varv, skall hava ytterst svårt att efter avgången från detta arbete få anställning i ett arbete, som passar honom, i synnerhet i denna tid, som nu råder, med dess överflöd på kontorister och jämställda. Nu kan Söderström på grund av gällande pensionsbestämmelser icke få sig tillerkänd pension men väl avskedsersättning. Men vid hans ålder och då han har hustru och två minderåriga barn, kan, såsom man måste för-

Ang.
förtidspension
åt kontors-
föreståndaren
S. Söderström.
(Forts.)

stå, en avskedsersättning, även om den uppgår till ett icke alltför blygsamt belopp, likväl icke förslå långt, utan beloppet försvinner, såvida icke andra inkomster kunna åstadkommas. Avskedsersättningen ger icke samma trygghet för vederbörandes framtid som en pension.

Jag har därför i denna motion gjort ett försök att få ifrågavarande Söderström förtidspensionerad. Därigenom skulle han få framtiden ekonomiskt tryggad. Utskottet har icke gått med på motionen utan enhälligt avstyrkt densamma. Under sådana förhållanden förstår jag, att det icke tjänar någonting till att framställa något yrkande om bifall till motionen, då detsamma med största sannolikhet icke skulle vinna kammarens bifall.

Utskottet säger emellertid i sitt utlåtande bland annat, att man för närvarande icke kan bedöma, huruvida Söderström kan komma att i samband med eventuellt entledigande erhålla annan anställning. Det är detta sista, som jag ber att få taga fasta på, och jag får till kammarens protokoll uttala den förhoppningen, att vederbörande myndigheter låta sig angeläget vara att i ett fall som detta sörja för att om möjligt Söderström vid sin avgång från den honom nu innehavda befattningen erhåller en annan därmed ungefär likställd anställning. På det viset skulle vi ordna det på det för honom fördelaktigaste sättet. Jag hoppas, att vid den omorganisation, som för närvarande äger rum på försvarsväsendets område och vid vilken omorganisation även Söderström entledigas, man också ser till, att i ett fall som detta, där en person tjänstgjort i 26 år men det oaktat vid avgången från tjänsten icke erhåller pension, han i stället skall kunna erhålla en likvärdig anställning och icke kastas ut utan att hava framtiden ekonomiskt tryggad.

Herr talman! Jag har intet yrkande, utan jag har endast velat till kammarens protokoll uttala denna förhoppning.

Herr **Borggren**: Herr talman! Då motionären icke gjort något yrkande, kunde det från utskottets sida anses alldeles överflödigt att yttra sig i saken. Men de synpunkter, som framförts av motionären, att man, då denne man lämnar sin nu innehavda befattning, bör om möjligt bereda honom en annan plats, vill jag ytterligare understryka, ty även inom utskottet var man av samma mening som motionären, att man bör söka om möjligt ställa om, att denne man får en annan plats.

Det är bara detta, herr talman, som jag velat framhålla, och jag ber härmed att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 7, angående pension åt f. d. sergeanten G. F. Lundqvist.

Ang.
pension åt f. d.
sergeanten G.
F. Lundqvist.

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 353, hade herr *Lilliecreutz m. fl.* föreslagit, att riksdagen ville bevilja f. d. sergeanten i Jönköpings regemente Gunnar Ferdinand Lundqvist den pension, till vilken han varit berättigad, därest han före sin under tjänsten iråkade sjukdom varit befordrad till sergeant på stat samt medgiva, att han därjämte finge bibehålla den ersättning från riksförsäkringsanstalten, som nu utginge för skada i militärtjänst.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid denna punkt hade reservation emellertid avgivits av herr *Bäcklund*, som hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte medgiva, att f. d. sergeanten i Jönköpings regemente Gunnar Ferdinand Lundqvist finge, utöver honom författningsenligt tillkommande livränta, från och med den 1

januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

*Ang.
pension åt f. d.
sergeanten G.
F. Lundqvist.
(Forts.)*

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr Bäcklund: Herr talman! Jag har vid denna punkt i utskottets utlåtande fogat en reservation, vari hemställes om riksdagens medgivande till en ganska låg tilläggs-pension. Det är så, att jag för min del anser detta fall, där det gäller en före detta sergeant Lundqvist, vara synnerligen ömmande. Mannen hade ju genomgått vederbörande skolor, och han hade också konstituerats till sergeant, men icke på stat. Men när han stod i tur att bli sergeant på stat, inträffade det tråkiga, att han fick lungtuberkulos och måste skickas till sanatorium. Under tiden blevo hans kamrater befordrade i stället för honom, därför att vederbörande författning tillåter icke, att någon, som är sjuk, befordras på stat. Sedermera år 1925 fick Lundqvist på denna grund avsked från regementet efter att hava varit 14 år i statens tjänst. Visserligen fick han efter då gällande bestämmelser angående ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, en livränta. Det belopp, han i sådant hänseende nu uppbär, beräknas efter 75 procent av hel livränta och uppgår till 675 kronor om året.

Jag tycker för min del, att det vore en gärd av rättvisa, när otur och svåra förhållanden drabbat denne person efter en så lång tjänstetid, att man ginge med på en liten tilläggs-pension å 300 kronor utöver det understöd på 675 kronor per år, som han får från riks-försäkringsanstalten. Utskottet erkänner, att i detta fall otvivelaktigt föreligga omständigheter, som äro ömmande. Då borde det väl icke vara någon principiell fara, åtminstone icke för riksdagens vidkommande, att gå med på att bevilja denna summa åt en person, som drabbats av ett så hårt öde, genom att giva honom den tilläggs-pension, som föreslås i min reservation.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till reservationen.

Herr Borggren: Herr talman! Det är alldeles riktigt, det vill jag icke bestrida, att ömmande förhållanden här föreligga, och att det var olyckliga omständigheter, som förseade denne mans befordran så, att han icke hann att bli sergeant på stat före sjukdomens utbrott. Han åtnjuter emellertid den livränta, som författningens enligt kan utgå, nämligen enligt förordningen om ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Det skulle därför säkert medföra betänkliga konsekvenser, om man medgäve ytterligare understöd. Jag förmodar, att det finnes många fall, där liknande ömmande omständigheter föreligga och där den utgående livräntan måste anses vara obetydlig och icke tillräcklig för en draglig existens. Utskottet har därför, trots att denne man otvivelaktigt kunnat vänta att bli befordrad till ordinarie sergeant före sjukdomens utbrott men icke blivit det på grund av ogynnsamma förhållanden, likväl icke ansett sig kunna tillstyrka särskilt understöd i detta fall.

Det bör för övrigt också påpekas, att det av handlingarna förefaller, som om denne person vore stadd i tillfrisknande. Härpå tyder, att han först en tid uppbär hel livränta men nu endast åtnjuter 75 procent av normal livränta. Skulle han tillfriskna och bli fullt arbetsför, kan det knappast anses riktigt, att han, såsom av reservanten ifrågasatts, skall under hela sin återstående livstid uppbära understöd från allmänna indragningsstaten. Detta fall torde ligga till så, att riksdagen icke vid något annat tillfälle beviljat understöd under liknande förhållanden. Därför har utskottet också ansett, att man härvidlag icke kan bevilja något understöd.

Ang.
pension åt f. d.
sergeanten G.
F. Lundqvist.

Herr talman! På grund av vad jag anført ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr **Lillicreutz**: Herr talman! Jämte sex av mina kamrater på jönköpingsbänken har jag tillåtit mig att väcka en motion i syfte, att åt förre furiren i Kungl. Jönköpings regemente Lundqvist, vilken visserligen blev befordrad till sergeant men som icke uppbar sergeants avlöning, skulle tillerkännas samma pension som den, vartill han som sergeant skulle hava varit berättigad, därest han icke tvungits av sjukdom, ådragen i tjänsten, att avgå, innan han blivit befordrad till sergeant på stat.

Bankoutskottet har, såsom tidigare påpekats, erkänt, att ömmande omständigheter i detta fall otvivelaktigt föreligga för ett bifall till motionen. Men på grund av de konsekvenser, som utskottet anser skulle följa av ett sådant bifall, har utskottet avstyrkt motionen.

Jag och de, som äro mina medmotionärer, hava icke tänkt att göra något försök att yrka bifall till vår motion, som åsyftar beredande åt Lundqvist av sergeantspension. Sedan emellertid en ärad reservant inom bankoutskottet anvisat en annan utväg, skulle vi vördsamt vilja vädja till kammaren att biträda reservationen.

Då utskottet säger, att ömmande omständigheter föreligga, skall jag, herr talman, endast be att med några ord få bekräfta detta. Mannen i fråga är utgången från ett fattigt hem med en stor familj. Han tvangs mycket tidigt att söka sig ut i arbete. Han valde då den militära banan och sin hembygds regemente, Jönköpings regemente. Han hade emellertid den mycket stora oturen att komma in på ett regemente, där befodringsutsikterna inom underofficersgraden vid den tiden voro synnerligen ogynnsamma. I vad på honom ankom skötte han sig synnerligen berömvärt. Som bevis härpå vill jag endast nämna, att vid arméns underofficersskola, där elever samlas från hela armén, erhöll han de högsta betygen. Något tvivel om, att Lundqvist, när hans tur kommit, skulle hava befodrads, fanns icke inom regementet. Efter åtta års tjänst i furirgraden skulle han 1926 hava blivit färdig att befodras. Men i augusti 1925 drabbades han under tjänstgöringen av lungtuberkulos, ådragen i tjänsten. Han hänvisades då till ett sanatorium, där han vistades ett år. Den 31 oktober 1925, alltså ett knappt halvår innan han skulle hava befodrads till underofficer, tvangs han på grund av gällande bestämmelser att avgå, utan att han erhöll något slags avskedsersättning. Bestämmelserna voro sådana. De kunde icke ändras, ehuru Lundqvists öde beklagades av hela regementet, från chefen till dess yngste ledamot. Efter ett års vistelse å sanatoriet utskrevs han och erhöll understöd från riksförsäkringsanstalten, vilket anpassas efter graden av hans arbetsförmåga. Nu, då det är snart tre år sedan detta hände, har han endast 25 procent av normal arbetsförmåga. Vi måste ju förstå, vad detta betyder i dessa tider, då en massa fullt arbetsfört folk måste förgäves söka efter arbete. Man måste då förstå, i vilken belägenhet denne man är. Denna belägenhet är så mycket mer ömmande, som han strax, innan han insjuknade, gifte sig och nu har ett barn.

Med hänsyn till dessa synnerligen ömmande omständigheter hemställer jag, herr talman, att kammaren behagade behjarta denna sak. Reservanten har ju icke hemställt om något större bidrag utan allenast därom, att Lundqvist på allmänna indragningsstaten måtte få sig tillerkänt ett årligt understöd av 300 kronor. Som sagt, jag ber att få vädja till kammaren, att den måtte behjarta den stackars Lundqvists ställning och bevilja honom det obetydliga bidrag, som här av reservanten är föreslaget.

I detta syfte ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Lilliecreutz begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

*Ang.
pension åt f. d.
sergeanten G.
F. Lundqvist.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 7 av utskottets förevarande utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 79 ja och 94 nej varjämte 7 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså med avslag å utskottets hemställan bifallit den vid punkten fogade reservationen.

§ 3.

Herr statsrådet *Meurling* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 247, angående godkännande av avtal mellan kronan och Stockholms stad rörande dels vissa markbyten inom staden mellan broarna och å Kungsholmen m. m., dels ock grunder för exploateringen av viss del av Norra Djurgården m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 4.

Fortsattes föredragningen av bankoutskottets utlåtande, nr 30, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 8—26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27, angående pension åt förre fästningsbyggnadsarbetaren H. J. Skog.

*Ang. pension
åt förre fäst-
ningsbyggaren
H. J. Skog.*

Uti en till riksdagen avlåten, den 3 februari 1928 dagteknad proposition, nr 57, hade Kungl. Maj:t under punkten 10 föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Holger Johansson Skog finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 660 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

*Ang. pension
åt förra fäst-
ningsbyggaren
H. J. Skog.*

I en vid denna punkt avgiven reservation hade herr **Bäcklund** hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

(Forts.)

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Utskottet har i detta fall yrkat avslag å Kungl. Maj:ts proposition, vari begäres, att förra arbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Holger Johansson Skog må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 660 kronor.

Grunden till detta avslagsyrkande är, att det förflutit ett antal år, sedan Skog avgick från sin tjänst. Nu är det emellertid så, att Skog tjänat staten i icke mindre än 28 år. Statskontoret säger följande: Då Skog icke efter utgången av år 1906 haft arbete i statens tjänst, kunde det anses i viss mån tveksamt, huruvida någon pension av statsmedel borde beredas honom. Men då han i allt fall tjänat staten under en sammanlagd tid av över 28 år samt numera vid framskriden ålder icke längre kunde med arbete försörja sig och vore i behov av hjälp för sitt uppehälle, ville statskontoret icke motsätta sig förslag om pension åt honom.

Vederbörande departementschef har ju också gått in för den tankegång, som legat till grund för statskontoret, när det avgav sitt yttrande, och han anser, att när Skog tjänat staten så lång tid som 28 år, så borde en pension på 660 kronor tillerkännas honom.

Jag tycker också för min del, att riksdagen i detta fall borde följa Kungl. Maj:ts. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning i här förevarande punkt.

Herr **Borggren**: Herr talman! Då utskottet behandlat denna punkt, har utskottet beaktat de yttranden, som förekommit från olika myndigheter, men det har kommit till den ståndpunkten att icke tillstyrka någon pension åt Skog.

Jag för min del finner det vara ganska märkvärdigt, att denna person skulle hava pension. Visserligen har han varit i statens tjänst under 28 års tid, men han avgick från denna tjänst redan vid 48 års ålder. Efteråt har han naturligtvis varit anställd i annan tjänst. Vad det varit för tjänst, har jag icke reda på, ty härom innehålla handlingarna intet. Det vore rimligt, om man komme in med handlingar, som visade vad för tjänst han haft, sedan han avgick vid 48 års ålder. Det kan vara tänkbart, att han lämnade statstjänsten, därför att han fått en bättre sysselsättning, men att han, sedan den bättre sysselsättningen tagit slut, nu kommer tillbaka till staten med begäran om pension från den tid, då han var anställd hos staten. Jag anser, att när man begär pension från statliga och kommunala inrättningar, bör man vara kvar tills man blir pensionsmässig, och icke lämna statstjänsten för att sedan komma tillbaka efter 20 år och begära understöd.

Jag tror, att om riksdagen beaktar denna sak tillräckligt, skall den finna, att det är orimligt att bevilja pensioner i fall av den art som detta.

Herr talman! På grund av vad jag anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag skall bara be att få deklarerera, att jag inom utskottet såväl talat som röstat för bifall till reservationerna i de flesta av de punkter, där herr Bäcklund reserverat sig, fastän jag icke kommit att antecknas som reservant. Även i denna punkt har så varit fallet.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Det förefaller mig, att om regeringen vid undersökning av frågan haft samma uppfattning som herr Borggren här uttalat, nämligen att sökanden varit i annan tjänst under senare åren, så borde regeringen icke hava framlagt förslag om denna pension.

*Ang. pension
åt förre fäst-
ningsbyggaren
H. J. Skog.
(Forts.)*

Den omständigheten, att sökanden icke begärt pension under de sista tjugu åren, förefaller mig annars lända honom till heder. Antagligen har han icke behövt sådan. Han har emellertid offrat den bästa arbetstiden av sitt liv, bortåt trettio år, i statens tjänst. Han avgick vid den ålder, då måhända krafterna börjat gå tillbaka, nämligen då han närmade sig de femtio åren. Det synes mig därför, att man borde vara tacksam, att han dock de senaste tjugu åren kunnat försörja sig. Måhända har så skett på ett mindre tillfredsställande sätt, men han har i alla fall försörjt sig. Det bör väl icke ligga i fatet för honom, när det nu är fråga om att giva honom pension. Jag tar för givet, att om han varit i en enskild persons tjänst och denne enskilde arbetsgivare icke givit honom någon pension, så skulle samme enskilde arbetsgivare hava blivit ganska hårt klandrad.

Frågan kan vara tveksam. Det erkänner jag, och det säger också statsrådet i sitt uttalande. Men jag tror, att i de tveksamma fallen bör man låta hjärtat tala till förmån för nödlidande människor.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav proposition dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Bäcklund, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 27 av utskottets förevarande utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för nej-propositionen, vadan kammaren med avslag å utskottets hemställan bifallit Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Punkterna 28—48.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49, angående pension åt förre fortifikationsarbetaren J. A. Petters-

*Ang. pension
åt förre
fortifikations-
arbetaren J.
A. Pettersson.*

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 1, hade herr *Holmgren* föreslagit, att riksdagen ville besluta, att förre arbetsförmannen vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning Johan August Pettersson skulle från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

Ang. pension åt förre fortifikationsarbetaren J. A. Pettersson. Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

(Forts.) Beträffande denna punkt hade reservation avgivits av herr *Bäcklund*, som hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte medgiva, att förre fortifikationsarbetaren Johan August Pettersson finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 660 kronor.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr Bäcklund: Herr talman! Jag ber om ursäkt, att jag besvärar kammaren så mycket, men här är ett fall, som har sin särskilda historia.

Genom en namnförväxling förra året kom man att blanda tillsammans en kunglig proposition och en motion, då man trodde det vara samma person, som åsyftades i bådadera. Därför blevo frågorna behandlade på en gång, trots att det gällde två olika personer med liknande namn. Endera måste ju under sådana förhållanden bli utan pension, ty det blev icke mer än en pension beviljad. Motionären trodde naturligtvis, att det var för hans man pensionen hade beviljats, men så befanns det, att det var endast för den i den kungliga propositionen omnämnde. Så ligger ärendet.

Nu har motionären återkommit och hemställt om att hans motion från i fjol måtte bifallas. Mannen har ju varit anställd under 21 år i statens tjänst, och det finns, enligt min mening, omständigheter, som borde tala för, att han får en pension. Jag har dock icke i utskottet kunnat sträcka mig fullt så långt som motionären, utan jag har tagit sikte på vad Kungl. Maj:t i ett sådant fall, som det vi nyss voterade om, föreslagit, nämligen en pension av 660 kronor.

Detta belopp har jag stannat för, och jag ber, herr talman, få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Borggren: Herr talman! Det är ungefär ett liknande fall som det, vi behandlade för en stund sedan. Denne person har nämligen icke varit anställd i statens tjänst sedan år 1915. Han har visserligen senare varit anställd även något litet under år 1922, men denna sista anställning var icke av nämnvärd omfattning. Eftersom han icke hade uppnått mer än 52 års ålder, då han slutade sin statstjänst, har utskottet icke ansett sig böra gå så långt tillbaka och bevilja pension för en person, som icke varit anställd i statens tjänst sedan 1915.

Jag vill hänvisa till vad jag anförde i mitt förra yttrande, nämligen att det är väl ändå litet orimligt, om man på det sättet skulle bevilja pension åt personer, som lämnat sin statstjänst för så länge sedan. Men det tycks i dag, som om kammaren icke toge hänsyn till vad utskottet anført, trots att vi, när vi prövat dessa saker, gjort det mycket grundligt. Jag finner detta ganska betänkligt, ty det drar hädanefter med sig, att pensioner från riksdagens sida beviljas hur och när som helst. Det är ingen princip, man går efter.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid punkten fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkten 50.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 51, angående pension åt arbetaren A. Nilsson.

*Ang. pension
åt arbetaren
A. Nilsson.*

Uti motionen nr 107 inom andra kammaren hade herr *Bäcklund* föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att arbetaren Axel Nilsson finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herr *Bäcklund*, som yrkat, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte medgiva, att arbetaren Axel Nilsson finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr Bäcklund: Herr talman! Det finns goda grunder för att ge en pension i detta fall. Här gäller det en man, som är sjuklig och därtill nästan blind. Och jag hemställer kort och gott om bifall till reservationen. Det gäller ju ett mycket litet belopp, så att jag tycker, man borde kunna gå in för det. Det gäller endast 504 kronor.

Herr Borggren: Herr talman! Detta är åter ett liknande fall som det, vi behandlade för en liten stund sedan. Här är det heller icke påvisat, att denne man varit i statens tjänst under de sista åren. Visserligen är det bevisat, att han under en följd av år arbetat hos en byggnadsföretagare, en ingenjör Jehander. Men det är så, att denne ingenjör Jehander åtog sig olika arbeten själv, och de, som varit anställda hos honom, få väl betraktas som anställda i enskild och icke i statens tjänst.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 52, angående pension åt förra skrivbiträdet K. R. Andersson.

*Ang. pension
åt förra
skrivbiträdet
K. R.
Andersson.*

I en inom andra kammaren av herr *Bäcklund* väckt motion nr 108 hade föreslagits, att riksdagen måtte medgiva, att förra skrivbiträdet Karl Rudolf Andersson finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Uti en vid denna punkt avgiven reservation hade herr *Bäcklund* yrkat, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte medgiva, att förra skrivbiträdet Karl Rudolf Andersson finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr Bäcklund: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen. Här gäller det en gammal man, som varit skrivbiträde vid Karlsborgs fästningsbyggnad. Och jag tycker, att då han nu

*Ang. pension
åt förra
skrivbiträdet
K. R.
Andersson.* är gammal och sjuklig, borde han kunna få den lilla pension på 444 kronor, som förut varit föreslagen av vissa myndigheter, och för vilken jag reserverat mig här.
Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till reservationen.

(Forts.)

Herr Borggren: Herr talman! Här är ett fall, där en person lämnat sin statstjänst för 33 år sedan, och han var då icke mer än 44 år gammal. Det förefaller utskottet, att man icke heller härvidlag kan lämna ersättning, då vederbörande lämnat statstjänsten för så lång tid sedan. Jag skall icke heller uppehålla mig så länge vid denna fråga, utan ber kort och gott att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Jag anser fallet föreligga så klart i utskottets utlåtande, att det behövs ingenting annat än att hänvisa till vad utskottet yrkat.

Herr Röing: Herr talman! Jag kan icke dela den uppfattning, som kommit till uttryck vid ett par tillfällen här i dag från herr Borggrens sida, att man skulle fästa så utomordentligt stort avseende vid, huru många år, som förflutit, sedan en person lämnat sin befattning i statens tjänst, exempelvis såsom när det gällde en änka med oförsörjda barn och hon lyckats under längre tid än 10 år försörja sig och sina barn genom träget arbete, men nu på ålderns dar behöfde statens hjälp.

Jag känner rätt väl denne man, som nu eventuellt skulle erhålla en liten blygsam pension för det arbete, han utfört som skrivbiträde, och jag vet, att synnerligen ömmande omständigheter föreligga. Och det bör väl lika litet nu som rörande det beslut, vi nyss fattade, då vi biföllo en reservation, vara avgörande för kammaren, att det är så och så många år, sedan han slutade sin befattning i statens tjänst.

Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr Wikström: Herr talman! Jag vill bara erinra om det, att ett bifall till här föreliggande motion skulle icke bara komma att betyda ett beviljande av pension till denne man, utan det skulle också komma att innebära, att riksdagen gick in för pensionering av en helt ny kategori av statstjänare, som förut icke fått pensioner. Varje bifall på en sådan punkt kommer sedan att åberopas som precedensfall, och det är omöjligt för utskottet och riksdagen att gå emot, sedan man en gång gått in för principen. Det är därför alldeles nödvändigt att försöka hålla fast vid några slags regler. I annat fall blir det till slut så, att alla, som under någon, om än så kort tid haft arbete i statens tjänst, få pensioner för sig och sina familjer.

Jag tror, det är alldeles nödvändigt att iakttaga en viss försiktighet i detta fall, och hemställer därför om bifall till utskottets förslag.

Herr Borggren: Herr talman! Det är naturligtvis mycket tacksamt att uppträda här i riksdagen och framlägga sådana synpunkter, som lagts på denna fråga av herr Röing. Och jag skulle vara mycket tacksam, om herr Röing även vid andra tillfällen ville anlägga samma synpunkter, som han anlagt här, då han yttrat sig vid detta tillfälle.

Men jag skulle vilja erinra om vart detta kan leda och om vad som står på sidan 57 i förevarande utlåtande. Där står i ett yttrande från arméförvaltningens fortifikations- och civila departement följande:

»Angående i ansökningshandlingarna uppgiven, av Andersson innehavd anställning vid infanteriets skolors i Karlsborg kassaförvaltning under viss tid har fortifikationsdepartementet inhämtat yttrande av nuvarande chefen för

nämnda skolor, av vilket yttrande framgår, att Anderssons anställning därstädes icke kan betraktas som statsanställning, då han härvid synes endast privat hava anlitats av redogöraren vid förvaltningen och i huvudsak fått sin avlöning av denne.»

Man kan sålunda säga, att enligt vad som här yttrats från arméförvaltningens sida, så anser man där, att Andersson under denna tid icke varit anställd i statens tjänst. Jag begriper icke, hur riksdagen skulle kunna bevilja pension åt en person för tid, då han icke innehaft statstjänst.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner å de yrkanden, som därunder förekommit; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 53 och 54.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 55, angående förhöjning av pensionen åt förre städaren A. Andersson.

Under erinran att 1927 års riksdag beviljat förre städaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Axel Andersson en årlig pension å 852 kronor, hade i en inom andra kammaren väckt motion, nr 277, herrar *Laurén* och *Jonsson* i Eskilstuna föreslagit, att riksdagen måtte tilldela Andersson en förhöjning av nämnda pension med 144 kronor.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herr *Bäcklund*, som hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte medgiva, att förre städaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Axel Andersson finge — utöver honom av 1927 års riksdag beviljad pension av 852 kronor — från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension av 144 kronor.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr Bäcklund: Herr talman! Den här föreliggande frågan angående förhöjning av pensionen åt förre städaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Axel Andersson var ju föremål för behandling redan förra året, då i ärendet förelägo dels en kunglig proposition och dels en motion. Utskottet gick då in för den kungliga propositionen och yrkade alltså icke bifall till motionen. Jag och någon mera i utskottet hade reserverat oss, och andra kammaren tog även reservationen, vilken gick ut på en höjning av pensionen med 144 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Frågan gick till gemensam votering, och, om jag minns rätt, föll denna pensionsförhöjning med 144 kronor på en röst vid den gemensamma voteringen. Nu hava motionärerna kommit tillbaka i år och yrkat på ett tillägg till pensionen av 144 kronor. Och på grund av den ställning, jag intog till frågan förlidet år, har jag ansett, att jag icke gärna kunde motsätta mig detta.

Alldenstund jag nu såväl som då är övertygad om det berättigade i att den man får dessa 144 kronor för att bliva jämställd med övriga befattningshavare, har jag, herr talman, till detta utlåtande fogat en reservation, till vilken jag ber att få yrka bifall.

*Ang. pension
åt förre
skrivbiträdet
K. R.
Andersson.
(Forts.)*

*Ang.
förhöjning av
pensionen åt
förre städaren
A. Andersson.*

Ang.
förhöjning av
pensionen åt
förra städaren
A. Andersson.
(Forts.)

Herr **Laurén**: Herr talman! I utskottets utlåtande synes det skäl, som ligger till grund för avstyrkande, vara, att Andersson innehafvt en befattning, för vilken icke krävts yrkesutbildning. Jag framhöll i fjol i kammaren, då denna fråga var före, att Andersson visserligen kallats för städare, men att han varit en sorts bas för dessa städare och som sådan hade haft ett förtroendeuppdrag, som väl krävt hans fulla arbete. Och skulle man gå ut ifrån, att det måste fordras särskild yrkesutbildning för kronans arbetare, innan riksdagen beviljar dem pension, skulle herrarna få se, att det bleve en ganska stor gallring redan bland dem vi i dag beviljat pensioner. Från första början fordras väl i regel ingen yrkesutbildning, och de flesta av dem äro maskinarbetare, ett yrke, som de lärt sig kanske lika lätt som att bliva en ordentlig städare, en person, som icke har endast att se till själva städningen utan även att alla lokaler äro stängda efter arbetets slut, att ingen eldfara föreligger o. s. v. Jag framhöll även i fjol, att på grund av Anderssons vaksamhet eldsvåda vid flera tillfällen avvärjts vid gevärsfaktoriet. När jag känner honom sedan 30 år tillbaka och kunnat kontrollera hans arbete och vet, att han skött detta arbete med utomordentlig plikttröhet, då anser jag, att Andersson är berättigad till lika hög pension som hans övriga kamrater vid faktoriet, vilka fått högre pension.

Av den anledningen och särskilt då frågan i fjol vid gemensam votering föll på endast en röst samt då, genom ett missöde vid tryckningen av bankoutskottets utlåtande, den reservation, som var avlämnad till förmån för den högre pensionen, icke blev tryckt i utlåtandet, utan delades ut i första kammaren, sedan ärendet behandlats, och i andra kammaren ögonblicket, innan vi voro färdiga att fatta beslut, kanske inverkade på beslutet, har jag tagit mig friheten att även i år motionera.

Det är för att skipa rättvisa, som jag och herr Jonsson i Eskilstuna begärt, att ett tillägg av 144 kronor till Anderssons pension måtte göras, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Borggren**: Herr talman! I de handlingar, som varit för utskottet tillgängliga, har icke funnits något, som kunnat ge anledning till att utskottet skulle ändra den ståndpunkt, som utskottet intog då vi behandlade denna motion vid förra årets riksdag. Vi hava icke kunnat komma till någon annan ståndpunkt, än att han varit städare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori, och hava icke ansett, att den befattning han haft kunnat betraktas som förmansbefattning. Ej heller har i detta fall behövts någon yrkesutbildning.

Jag har förvänat mig mycket över att den ärade motionären har kommit fram med en sådan motion även till innevarande års riksdag, trots att motionen i fjol föll på en röst, ty man måste väl utgå ifrån att en motionär och riksdagsman bör hava respekt för riksdagens beslut och icke komma året efter och begära, att riksdagen skall upphäva ett beslut, som fattats föregående år. Jag tycker, att bara detta är alldeles tillräckligt för riksdagen att avslå motionen och följa den ståndpunkt, som utskottet har intagit i denna fråga.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Jag anser, att herr Borggren icke skall upphöja sig till den som ger direktiv åt motionärerna, ty varje riksdagsman har rätt att motionera i de frågor, han anser vara riktiga och vill hava genomförda, och hur många frågor är det icke, som falla i riksdagen varje år och ändock komma tillbaka år efter år. Därför tycker jag, att man icke skall gå så hårt åt motionären i detta fall, i synnerhet som meningarna voro så delade förra året, så att frågan föll på en rösts majoritet vid den gemensamma voteringen. Då finnes det väl ett visst fog att återkomma; och när motionären nu

känner personen i fråga personligen och känner hans arbete och anser, att han har gent emot sina kamrater blivit något orättvist behandlad och då det gäller för staten endast 144 kronor, anser jag det icke är så värst farligt, om motionären kommit tillbaka.

*Ang.
förhöjning av
pensionen åt
förra städaren
A. Andersson.
(Forts.)*

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr Höglund: Herr talman! Jag vill endast meddela, att jag var en av reservanterna vid riksdagen föregående år tillsammans med herr Bäcklund, och hade jag haft tillfälle att deltaga i frågans behandling denna riksdag i utskottet, hade jag även varit reservant. Jag vill i likhet med herr Bäcklund säga, att jag funnit vad som framkommit, särskilt från herr Lauréns sida både enskilt och nu, vara av den natur, att kammaren gott kan stå vid sitt beslut föregående år och bifalla den vid punkten fogade reservationen, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Kloo: Herr talman! Med hänvisning till den deklaration jag gjorde vid punkt 27 ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Bäcklund begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 55 av utskottets förevarande utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 78 ja och 80 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså med avslag å utskottets hemställan bifallit den vid punkten fogade reservationen.

§ 5.

Herr statsrådet *Gärde* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 248, angående förslag till formulär för deklarationsblanketter m. m.

Ifrågavarande skrivelse bordlades.

§ 6.

Fortsattes föredragningen av bankoutskottets utlåtande, nr 30, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Ang.
tilläggs pension
åt f. d.
provinsial-
läkaren
O. Montell.

Punkten 56, angående tilläggs pension åt f. d. provinsialläkaren O. Montell.

I en till riksdagen avlåten, den 10 februari 1928 dagtecknad proposition, nr 78, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, under punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. provinsialläkaren Otto Montell finge, räknat från och med den 13 maj 1927, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att densamma jämte den författningsenligt utgående pensionen uppginge till 6,036 kronor årligen.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Efter föredragning av punkten anförde:

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Pettersson**: Herr talman! Kungl. Maj:t har hemställt, att f. d. provinsialläkaren Otto Montell, som författningsenligt är berättigad till en pension av 4,536 kr., skulle få ett pensions-tillägg på 1,500 kr., så att han skulle komma upp till den vanliga pensionen av 6,036 kr. Till stöd för denna framställning har återopats först och främst Montells tjänstgöring vid åtskilliga statsinstitutioner; han har nämligen varit läkare vid allmänt läroverk, småskoleseminarium, post och tull. Vidare har återopats Montells långvariga tjänstgöring som lasarettsläkare och stadsläkare. Det framgår av handlingarna, att han under åren 1896—1912, alltså över 15 år, varit lasarettsläkare och stadsläkare i Haparanda, varjämte han under ett par år varit tillförordnad lasarettsläkare. Slutligen återopas också de i viss mån ömmande personliga omständigheter, som här föreligga. Det är nämligen så, att personen i fråga har icke mindre än 12 barn, därav 6 under 18 år, och det har beträffande hans ekonomi upplysts, att hans inkomster av kapital icke uppgå till mer än 2,771 kronor.

Bankoutskottet har emellertid avstyrkt denna framställning, och därvid som motiv återopat först och främst, att Montells tjänstgöring vid statsinstitutioner är att betrakta som en bisyssla och därför icke bör få spela någon roll, samt vidare, att tillräckliga skäl icke föreligga för att tillgodoräkna Montell tjänstgöringen utom statstjänst.

Vad bankoutskottets första avslagsskäl beträffar, får jag väl böja mig därför. Jag erkänner, att det är bisysslor, som det här är fråga om. Vad återigen det andra avslagsskålet beträffar vill jag framhålla en del omständigheter, som synas mig ganska avgjort tala emot bankoutskottet.

Först må erinras om, att vid 1925 års riksdag statsmakterna enade sig om den principen, att arbete utom statstjänst skulle kunna tillgodoräknas i pensionshänseende, under förutsättning att sådant arbete varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och varit av särskild betydelse för tjänst innehavarens statstjänst. Dessa principer fingo sitt uttryck i pensionsreglementet för tjänstemän vid kommunikationsverken. Det förelåg också vid samma riksdag ett förslag till pensionslag för civila tjänstemän, och där funnos motsvarande bestämmelser upptagna. I det avseendet rådde ingen meningsskiljaktighet, men förslaget föll på grund av andra omständigheter.

Nu vill jag göra gällande, att i det här fallet den tjänstgöring, varom fråga är, d. v. s. lasarettstjänstgöring och tjänstgöring som stadsläkare, måste anses ha varit av verkligt allmännyttig beskaffenhet och till gagn för personen i fråga för hans tjänstgöring såsom provinsialläkare. Och då den nämnda principen av riksdagen godtagits i andra fall, så synes det mig även rätt rimligt, att den får gälla även i detta fall.

Men vad som ännu mer talar för bifall till Kungl. Maj:ts proposition är, att riksdagen upprepade gånger verkligen *tillämpat* denna grundsats i fall likartade med förevarande. Det är sålunda icke längre än sedan i fjol, då riksdagen tillät f. d. generaldirektör May att vid bestämmandet av hans pension få tillgodoräkna sig den tjänstgöring, han haft inom enskilda försäkringsbolag. Och 1926 var det två f. d. läroverksadjunkter, som fingo tillgodoräkna sig två tredjedelar av den tjänstgöring de haft vid enskilda läroanstalter för att de skulle få full pension. Och vad som är ännu mer belysande: i detta samma betänkande, som ligger på kammarens bord, har utskottet i flera fall tillstyrkt, att tjänstgöring utanför statstjänst skall få tillgodoräknas de pensionsberättigade. I punkterna 76 och 77 tillstyrkes det således, att två lärarinnor skola få tillgodoräkna sig tjänstgöring, den ena vid Brummerska skolan och den andra vid elementarläroverket för flickor i Landskrona, för att de skola komma i åtnjutande av full pension. I punkt 79 förekommer ett fall, där det föreslås, att en läroverkslärare skulle få tillgodoräkna sig sex år av sin tjänstgöring vid Beskowska skolan för att få full pension.

Om det nu invändes, att dessa fall avse endast små pensioner, vill jag peka på det fall, som föreligger i punkt 74, där utskottet tillstyrker en tilläggs pension på 1,500 kronor åt professor Axel Hamberg i Uppsala på grund av hans tjänstgöring såsom docent och amanuens vid Stockholms högskola. I det ärendet redogöres för ett par andra fall, som äro av ganska stort intresse. 1918 fick professorn vid tekniska högskolan E. G:son Odelstierna tilläggs pension av samma slag, varom nu är fråga, därvid han fick tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring som lärare vid bergskolorna i Falun och Filipstad. Professorn vid farmaceutiska institutet T. E. Ekecrantz, som av 1921 års riksdag erhöll fyllnadspension, fick tillgodoräkna sig föregående verksamhet som apoteksföreståndare. Vid 1922 års riksdag fick riksantikvarien K. B. Salin i pensionshänseende räkna sig till godo den tid, varunder han varit dels intendent vid nordiska museets avdelning på Lejonslätten, dels styresman för nordiska museet och Skansen. Slutligen fick vid 1923 års riksdag f. d. professorn vid karolinska institutet J. G. Ekehorn, som, innan han blev professor, under åtskilliga år varit lasarettsläkare, tillgodoräkna sig sin tjänstgöring i sistnämnda egenkap för erhållande av full pension.

Det är särskilt det sista fallet, som påfallande liknar det fall, som här är före. 1923 var det en lärare vid karolinska institutet, som för att få full pension fick tillgodoräkna sig tjänstgöring som lasarettsläkare; nu är det fråga om en provinsialläkare, för vilken begäres, att den tjänstgöring, han haft som lasarettsläkare, skall tillgodoräknas honom för erhållande av fyllnadspension. I bägge fallen var tjänstgöringen såsom lasarettsläkare ungefär lika lång.

Jag föreställer mig, herr talman, att vad nu sagts verkligen skall vara av beskaffenhet att kunna övertyga kammaren, att vad Kungl. Maj:t begärt står i full överensstämmelse med den praxis, som riksdagen upprepade gånger godkänt och bankoutskottet i år vid flera tillfällen visat sig villigt att upprätthålla.

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Det kan förefalla egendomligt, att jag nu går in för Kungl. Maj:ts förslag, då jag icke reserverat mig i bankoutskottet. Men saken är den, att jag icke suttit med i ärendet vid den förberedande behandlingen, och då ansåg jag mig icke böra vara så osolidarisk mot mina kamrater i utskottet, att jag reserverade mig vid justeringen, vilket jag eljest kunde ha gjort. Men jag delgav både ordföranden och, jag tror, också sekretariatet, att denne Montell blivit enligt min mening litet illa tillgodosedd av utskottet.

Ang.
tilläggs pension
åt f. d.
provinsial-
läkaren
O. Montell.
(Forts.)

Om man jämför en hel del andra liknande fall — och det förekommer flera i utskottsutlåtandet — så tror jag, att den här läkaren blivit orättvist behandlad. Han har icke fått tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring, och sådant har förekommit och förekommer ju rätt ofta; men för ett sådant tillgodoräknande fordras riksdagens beslut, och jag kan icke finna annat, än att Kungl. Maj:ts proposition i det fall, varom här är fråga, varit rättvis. Pensionsbeloppet är ju icke heller så stort; och skulle han kunna få tillgodoräkna sig viss tid, som han icke enligt bestämmelserna kan få, utan att riksdagen fattar beslut, så blir pensionen något större; och efter vad vi kunna se på sid. 63, så synes det föreligga ett verkligt behov, ty det heter där: »Av ett i ärendet ingivet prästbetyg framgår, att sökanden är gift och i äktenskapet har tolv barn, därav sex under 18 års ålder.»

Jag tror sålunda, att en pensionär, som har det ställt på det sättet, även ur billighetssynpunkt borde kunna få tillgodoräkna sig annan tjänst och ha en viss rätt att göra detta, i likhet med vad en hel del andra tjänstemän fått göra. Jag pekar på kommunikationsverken också, där man kan få tillgodoräkna sig t. o. m. en tjänstgöring, som varit av enskild natur, om den varit för tjänsten gagnelig.

Ser jag nu på nästa punkt 57, där det också är fråga om en läkare, har utskottet där bifallit Kungl. Maj:ts proposition, att denne läkare får tillgodoräkna sig den extra provinsialläkartjänst han haft för att komma i åtnjutande av full pension. Då anser jag, att i punkt 56 finnes det lika goda skäl för att bifalla Kungl. Maj:ts proposition.

Det finnes också en hel del andra fall, bl. a. beträffande lärarinnor, som få tillgodoräkna sig viss tjänstgöring de förut haft för att komma upp i högre pension.

Då utskottet har gått med på vad Kungl. Maj:t föreslagit i här nämnda fall, anser jag, att skall rättvisa skipas även i detta fall, så måste man följa Kungl. Maj:ts proposition, till vilken jag också, herr talman, ber att få yrka bifall.

Häruti instämde herr *Osberg* och fru *Hegardt*.

Herr Borggren: Herr talman! När det gäller att bedöma denna fråga, vill jag framföra de synpunkter, som gjort sig gällande för utskottet, då det kommit till den slutsats, som skett.

För det första skulle jag vilja påpeka, att vid en jämförelse mellan detta fall och de fall, där utskottet samtidigt tillstyrkt tilläggs pension, grundad på tillgodoräknande av viss tjänstetid utom statens tjänst (p. 74, professor Hamberg, p. 76—77, lärarinnor vid statens högre lärarinneseminarium, p. 78—79 läroverkslektorer) bör beaktas följande.

Dels är den tjänstetid, som fordras för hel pension för provinsialläkare, synnerligen kort, nämligen endast 20 tjänstår. För professor fordras 25 tjänstår, för lärarinnorna 30 och för lektorer 33 tjänstår. Till jämförelse må framhållas att huvudregeln för manliga befattningshavare är 35 tjänstår.

Vidare är det märka, att antalet tjänstår för hel pension för provinsialläkare, som ursprungligen var fastställt till 27, år 1911 sänktes till 20 av anledning att det visat sig, att befordran från extra provinsialläkare, som då var den vanliga befordringsgången, i allmänhet ägde rum först så sent, att 27 tjänstår i statens tjänst i regel icke kunde uppnås. Man föredrog då att sänka antalet tjänstår framför att medgiva tillgodoräknande av tjänstår såsom extra provinsialläkare (sedermera har medgivande beslutats till tillgodoräknande i viss utsträckning av tjänstetid såsom extra provinsialläkare). I sak innebar alltså sänkningen av antalet tjänstår detsamma som ett medgivande att tillgodoräkna 7 tjänstår som extra provinsialläkare, men denna ändring har i sam-

ma utsträckning kommit även en lasarettsläkare, som övergått till provinsialläkartjänst, tillgodo. Man kan alltså säga, att Montell redan av sin lasarettsläkartid fått tillgodoräkna 7 tjänstår eller omkring hälften. Nu skulle hans pension uppgå till 4,536 kronor. Om han icke fått tillgodoräkna sig dessa 7 tjänstår skulle hans pension i stället stannat vid 3,560 kronor. Det är alltså, kan man säga, en ökning, som redan inträtt.

Nu kan jag för min del icke finna, att det föreligger så starka skäl, som framhållits här av statsrådet och chefen för socialdepartementet. Ty om man beräknar, att han har 4,536 kronor plus dyrtidstillägg på detta belopp samt att han har 2,000 kronors ränta på eget kapital, så blir väl inkomsten icke så liten.

Jag tror därför, att den ståndpunkt, utskottet tagit i detta fall, är både sakligt och rättvist grundad och att riksdagen därför här bör följa den hemställan, som utskottet gjort, vartill jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Höglund: Herr talman! Jag är också av samma uppfattning som herr Bäcklund, ehuru jag icke reserverat mig för den kungl. propositionen. Även jag anser, att denne man blivit mindre väl behandlad i jämförelse med de övriga fall, som här ha åberopats.

Jag vill vidare erinra om att i punkt 74 tillstyrkes tillgodoräknande för en professor av docenttjänstgöring vid enskild högskola, i punkterna 76 och 77 för lärarinnor vid statens högre lärarinneseminarium av föregående tjänstgöring vid statsunderstödda flickskolor och i punkterna 78—79 för läroverkslektorer av tjänstgöring vid icke-statliga läroanstalter.

Jag tror, att denna jämförelse är nog för att man skall förstå, att här begåtts en orättvisa mot denne man. Jag vill också tillägga till den kraft och verkan det hava kan, att han under lång tid tjänstgjort såsom lasarettsläkare i Haparanda. Denna tjänstgöring måste betraktas såsom i hög grad allmännyttig och har säkerligen, särskilt som den fullgjorts längst upp i Norrland, varit av minst lika krävande beskaffenhet som den föregående tjänstgöringen i de fall, där utskottet tillstyrkt tilläggspension.

På grund av vad jag sålunda anfört, herr talman, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Med herr Höglund förenade sig herr *Pehrsson* i Göteborg.

Fröken Wellin: Herr talman! Det är, så vitt jag förstår, här icke fråga om tillämpning av en ny princip utan tvärtom om tillämpning av en princip, som riksdagen tidigare vid olika tillfällen praktiserat.

Med hänsyn till detta och till vad som från medicinalstyrelsen anförts liksom även till vad herr statsrådet nyss i sitt anförande framhöll, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Wikström: Herr talman! Jag har i likhet med herr Bäcklund icke deltagit i den förberedande behandlingen av denna fråga, utan endast närvarit vid justeringen av betänkandet i den föredragna punkten; men jag känner ändå något till detta ärende. Det är ett sådant gränsfall, där det kan anföras skäl både för och emot.

Det förefaller mig rätt sannolikt, att om de upplysningar varit till hands inom utskottet, som här lämnats av herr socialministern under debatten i dag, skulle utskottsmajoriteten funnit skälen för bifall vara övervägande och alltså tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag har resonerat med åtskilliga utskottskamrater, vilka liksom jag känt sig tveksamma om vad i det här avseendet varit det rätta. För min del får

Ang.
tilläggspension
åt f. d.
provinsial-
läkaren
O. Montell.
(Forts.)

Ang.
tilläggs pension
åt f. d.
provinsial-
läkaren
O. Montell.
(Forts.)

jag säga, att jag med jämnmod, ehuru jag står för utskottets förslag, skulle se, att Kungl. Maj:ts förslag bifölles, och jag tror, att det är händelsen med de flesta av utskottets ledamöter.

Jag har för min del icke något yrkande att framställa.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av fröken Wellin, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 56 av utskottets förevarande utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkterna 57—61.

Vad utskottet hemställt bifölles.

Ang. pension
eller årligt
understöd åt
polismannen
J. Andersson
Stertman.

Vid nu skedd föredragning av *punkten 62*, angående pension eller årligt understöd åt polismannen J. Andersson Stertman, lämnades på begäran ordet till

Herr **Hallén**, som yttrade: Herr talman! Endast ett par korta ord!

Det ärende, som här föreligger, står i en särklass för sig i jämförelse med övriga pensionsärenden. Det gäller, såsom kammaren förut sett, en framställning om pension åt förre polismannen Stertman i Malmö, som under ett tjugotal år i olika delar av landet innehaft förordnande antingen såsom polisman, såsom extra polisman, eller fullgjort andra särskilda polismannauppdrag.

Han har alltså icke kunnat genom att ha en stadigvarande tjänst tillgodogöra sig de pensionsbestämmelser, som kunna finnas, eller på något annat sätt säkerställa sin ålderdom. Han har från allehanda myndigheter fått de mest ampla och värdefulla rekommendationer och intyg. Utskottet har från generalfullstyrelsen, från länsstyrelser och från statskontoret inhämtat yttranden, och alla dessa myndigheter ha funnit synnerligen behjärtansvärda skäl föreligga för pension åt Stertman.

Men utskottet har ansett, att en sådan för närvarande icke kan tillstyrkas av tvenne skäl: först och främst därför, att det framgår icke av utredningen, huruvida och i vad mån statsverket har i fråga om dessa förordnanden bidragit till hans avlöning, och vidare tycks utskottet anse, att rent principiellt tillkommer det Kungl. Maj:t att taga initiativ till sådana framställningar.

Jag vill, herr talman, icke göra något annat yrkande än på bifall till utskottets hemställan, men jag gör det med uttalande till protokollet av den förhoppning, att denna synnerligen befogade och behjärtansvärda framställ-

ning må kunna i sinom tid föranleda en framställning från Kungl. Maj:ts egen sida till riksdagen, så att denne man, som fått slita ut sig och nu är bruten av sjukdom och som av alla ansvariga myndigheter fått de amplaste lovord, må få en något så när tryggad ålderdom.

*Ang. pension
eller årligt
understöd åt
polismannen
J. Andersson
Stertman.
(Forts.)*

Med herr Hallén förenade sig herrar *Kloo, Lindley, Norling* och *Björling*.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 63.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 64, angående årligt understöd åt förre banarbetaren J. Pålsson.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 103, hade herr *Sävström* föreslagit, att riksdagen måtte tillerkänna förre banarbetaren vid statens järnvägar Johan Pålsson ett årligt understöd av 300 kronor.

*Ang. årligt
understöd åt
förre
banarbetaren
J. Pålsson.*

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr Sävström: Herr talman! Vid denna punkt har jag väckt en motion om understöd åt förre banarbetaren vid statens järnvägar Johan Pålsson med 300 kronor årligen. Emellertid har bankoutskottet icke kunnat bifalla motionen. Bankoutskottet framhåller nämligen i sin motivering, att av utredningen framgår, att Pålsson redan år 1908 slutat sin anställning i statens järnvägars tjänst. Det är sålunda 20 år sedan dess, och det är klart, att detta är en rätt lång tid.

Emellertid har kammaren i dag vid punkten 27 beviljat understöd till en man vid namn Skog, och likväl hade utskottet även där ställt sig på samma ståndpunkt och yttrat: »Då Skog under de senaste tjugu åren icke innehåft anställning i statens tjänst och vid avskedet uppnått en ålder av allenast omkring 48 år, har utskottet, i enlighet med vad tidigare i liknande fall pläгат tillämpas, icke ansett sig kunna tillstyrka beredande av pension åt honom.»

Kammaren har däremot i dag på grund av ett yrkande av herr Bäcklund bifallit reservationen, d. v. s. tillerkänt mannen pension. Jag tycker, att kammaren även i detta fall — där det gäller en man, som är fullkomligt medellös, som redan är 82 år gammal och som sålunda är i stort behov av hjälp — borde åtminstone av billighetsskäl kunna bifalla motionen.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till densamma.

Herr Borggren: Herr talman! Ja, man ser här, att beslut av kammaren om beviljande av pensioner på olika områden lätt kan medföra konsekvenser. Jag tyckte mig finna, att den ärade motionärens ståndpunkt var sakligt sett ganska svag. Han lade huvudsakligen vikt vid ett beslut, som i strid mot utskottets hemställan fattades av kammaren för en stund sedan. Det är just vad utskottet sagt hela tiden, att sådant kan föra med sig konsekvenser.

Nu tror jag, att man kan tala så mycket som helst till förmån för utskottet — man får icke bifall för detsamma ändå, ty det finns så många motionärer här i kammaren, som komma med förslag på olika områden, och man har den känslan, att de kommit överens om att ifall den ene motionären får sin framställning bifallen, skall han hjälpa de andra i deras fall. Under sådana förhållanden kan det icke sägas vara sakliga grunder, som äro bestäm-

Ang. årligt
understöd åt
förra
banarbetaren
J. Pålsson.
(Forts.)

mande, då man går mot utskottet, utan det är endast en viss hjälpsamhet, som man söker driva i kammaren i dag.

Trots det anförande, som den ärade motionären höll till förmån för motionen, tillåter jag mig anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Sävström: Herr talman! Så skall man ändå icke säga som herr Borggren, att det finns så många motionärer, som vilja ha pensioner till personer, som äro i behov av hjälp och haft arbete i statens tjänst, och att de kommit överens att understöda varandra här i kammaren. Jag kan försäkra herr Borggren, att jag aldrig talat vid någon ledamot i denna kammare angående hjälp vid röstningen om de pensioner, som föredragningen gäller i dag. Jag har aldrig gjort det vid föregående riksdagar och icke denna gång heller. Sådana skäl skall man icke anföra i en debatt, ty de hålla icke.

Den man, som det här är fråga om, känner jag personligen. Jag har många gånger tidigare motionerat om anslag till personer i liknande ställning, men det må jag säga, att av de motioner, som jag framfört till riksdagen under de tjugu riksdagar jag varit med om, har ingen avsett en man, som mera varit i behov av hjälp än denne arbetare. Och den tid, han innehaft anställning såsom banarbetare vid statens järnvägar, anser jag också ha varit tillräckligt lång.

Herr Bäcklund: Herr talman! Motionären herr Sävström hänvisade till punkten 27 i utskottsutlåtandet och ansåg, att förevarande fall var analogt med det där föreliggande. Så förhåller det sig icke, ty i 27:e punktens fall var det konstaterat, att mannen varit i statens tjänst under 28 år, en sak som prövats av myndigheterna. Här har åter en undersökning skett av järnvägsstyrelsen, och man har icke kunnat få fram klara papper på hans anställning och tiden därför. Med hänsyn därtill har också järnvägsstyrelsen ansett sig förhindrad tillstyrka framställningen. Kunde det anskaffas handlingar, som styrkte hans tjänstetid, skulle jag icke sätta mig mot att, trots den långa tid som förflutit efter det han slutade sin anställning, gå med på ett bifall till motionen i likhet med vad som skedde vid punkten 27. Men när den ansvariga myndigheten icke kunnat klara ut tjänstetiden och då vederbörande icke kunnat förete fullständiga intyg om tjänstgöringsförhållandena, så har icke utskottet kunnat göra annat än hemställa om avslag. Det kan vara riktigt, att mannen är i behov av understöd, och det kan också vara ett skäl för pension, att han är 82 år gammal — om han får pension, komme alltså beloppet antagligen icke att utgå så värst länge. Nu är det ju visserligen allom bekant, att statens järnvägar äro så att säga snålare än många andra verk och institutioner i fråga om tillstyrkande av pension, men när det icke finns något annat utlåtande att gå efter och saken är prövad av denna myndighet, så måste man, såsom utskottet gjort, taga hänsyn till vad myndigheten yttrat. Utskottet har alltså kommit till det resultat, att motionen måste avstyrkas, och jag ber för min del, herr talman, att på dessa grunder få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkten 65.

Utskottets hemställan bifölls.

Sedan *punkten 66*, angående väckt motion om pension eller årligt understöd åt förre arbetaren vid statens järnvägsbyggnader K. A. Johansson, nu föredragits, begärdes ordet av motionären

Ang. pension eller årligt understöd åt förre arbetaren vid statens järnvägsbyggnader K. A. Johansson.

Herr **Hage**, som anförde: Herr talman! Jag har begärt ordet för att i detta sammanhang föra på tal en principfråga, som bankoutskottet och riksdagen förr eller senare måste taga ståndpunkt till.

Men innan jag går in på denna principfråga, skall jag först be att få säga, att jag tänker icke framställa något yrkande om bifall till de motioner, som jag väckt och som avses i de tre punkterna 65, 66 och 67 av bankoutskottets utlåtande. Det föreligger ju inga reservationer härvidlag, och det finnes alltså inga utsikter för ett bifall till motionerna.

Häruöver skall jag säga en sak gent emot herr Borggren. Jag vill alltså för min del förklara, att jag, som många gånger tidigare väckt motioner på detta område och gjort det även i år, aldrig hört talas om, att det i kammaren existerar en sådan sammansvärjning mot bankoutskottet, som han för sin del gjorde gällande. Den sammansvärjningen existerar nog bara i herr Borggrens egen fantasi, och herr Borggrens fantastiska påstående är väl föranlett av det faktum, att utskottet ganska ofta får bakslag på sina avslagsframställningar. Då kan det uppkomma en irritation hos en person, som beröres härav, och det är detta som gör, att sådana påståenden som herr Borggrens komma fram. Men så långt jag känner till förhållandena, äro dylika påståenden fullständigt oriktiga.

Men det var egentligen icke för att framhäva dessa saker, som jag begärde ordet, utan vad jag vill anföra skall jag nu göra med några få ord.

I punkten 65 gäller det en pension till en gammal järnvägsarbetare, och samma är förhållandet i punkten 66. Nu inträffar det med avsende å bägge dessa punkter, att arbetarna göra gällande, att de haft anställning under en lång följd av år. I 65:e punktens fall påstår vederbörande, att han varit anställd i 26 års tid, under det att vederbörande myndighet säger, att det endast kan styrkas, att anställningstiden varit 17 år. Liknande är läget vid 66:e punkten. Nu frågar man sig, vad anledningen kan vara till att en del av denna tid icke kan styrkas. Jo, det beror på den omständigheten, att förr i tiden använde man sig icke vid järnvägsstyrelsen av anställningshandlingar i samma omfattning, som numera är fallet; man hade icke dessa anställningsböcker, anställningsbevis o. s. v. som nu för tiden kommit till användning. Att vederbörande icke kan styrka sin anställning beror sålunda icke på de gamla arbetarnas egna utan på *statens* åtgöranden.

När man konstaterar detta, måste man säga, att det är ett oerhört beklagligt förhållande, att en gammal arbetare, beträffande vilken man har tämligen klart för sig, att han i verkligheten har varit anställd en längre tid, icke skall kunna få pension på grund av att ämbetsverket, d. v. s. här järnvägsstyrelsen, icke haft det så ordnat med anställningshandlingar, som för närvarande är händelsen.

Nu har man från de gamla arbetarnas sida försökt gå fram på den vägen — och jag har också varit inne på den — att man skaffat intyg från vederbörandes arbetskamrater. De ha intygat, att resp. arbetare varit anställd »i deras lag» under så och så lång tid. Men järnvägsstyrelsen förklarar, att sådana intyg icke kunna tagas för goda. Det är mycket beklagligt, att man vid bedömandet av dessa frågor tillämpar en sådan restriktivitet från ämbetsverkets sida. Då det är *staten själv*, som är anledning till att tjänstgöringens längd icke kan styrkas, vore det rimligt, att man icke uppställde så långt gående krav på bevisningen härvidlag, som man faktiskt gjort både från ämbetsmyndigheternas, bankoutskottets och riksdagens sida. Den, som känner

Ang. pension
eller årligt
understöd åt
förra arbetaren
vid statens
järnvägs-
byggnader K.
A. Johansson.
(Forts.)

denna gamla stam av arbetare, vet att de ej ha för vana att ljuga. De äro hederliga, präktiga människor. Om de lägga fram en tjänsteförteckning, som utvisar, att vederbörande varit anställd i, låt mig säga, 26 år, så tror jag att man med tämligen stor bestämdhet kan säga, att detta är riktigt, även om man icke kan bevisa det.

Utskottet har nu med avseende å en av motionerna sagt ifrån, att, om motionären kan prestera en absolut bindande bevisning om tjänstgöringstidens längd, så är man villig att taga upp saken på nytt vid en kommande riksdag och då eventuellt ge vederbörande den pension, som man icke nu vill vara med om. Ja, vilka bevis skall jag kunna lägga fram? Det finns ingen möjlighet att gå till ämbetsverkets handlingar, ty en del gamla avlöningshandlingar äro redan förstörda, då det gäller en tid, som ligger så långt tillbaka i tiden som det här gäller, och några anställningsböcker eller andra dylika handlingar finnas icke. Det enda, som jag möjligtvis skulle kunna åstadkomma, är intyg av den art jag nyss nämnde, d. v. s. intyg från arbetskamrater. Enligt min mening böra riksdagen och myndigheterna med hänsyn till de omständigheter, som jag här varit inne på, nöja sig med en sådan visserligen bristfällig bevisning. Jag vill alltså rikta den maningen till bankoutskottet och Kungl. Maj:t, att man på allvar tager upp detta spörsmål. När staten själv är orsak till att ifrågavarande gamla arbetare icke kunna hjälpas, eftersom staten genom sina åtgöranden omöjliggjort bevisning om anställningstidens längd, menar jag, att det är rimligt, att staten är tillmötesgående mot framställningar om pensioner av detta slag.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra, men jag har den förhoppningen, att vad jag nu sagt, skall tagas upp till granskning av både Kungl. Maj:t, bankoutskottet och riksdagen.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 67—101.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Vid härefter punktvis skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 31, i anledning av vissa framställningar angående pensioner och understöd, att utgå av affärsdrivande verks medel blevo utskottets i nämnda utlåtande gjorda framställningar av kammaren bifallna.

§ 8.

Å föredragningslistan var vidare uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 32, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer.

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.

Punkten 1, angående årliga understöd åt e. o. vaktkonstapeln C. F. Anderssons och vaktkonstapeln P. G. Nilssons änkor.

I en till riksdagen avlåten, den 13 januari 1928 dagteknad proposition nr 16 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att extra ordinarie vaktkonstapeln Carl Fredrik Anderssons änka Emma Kristina Andersson, född Andersson, samt vaktkonstapeln Per Gerhard Nilssons änka Sofia Nilsson, född Granqvist, finge, så länge de förbleve änkor, å allmänna indragningsstaten uppbära, änkan An-

dersson från och med den 1 januari 1928 ett årligt understöd av 384 kronor och änkan Nilsson från och med den 1 juli 1927 ett årligt understöd av likaledes 384 kronor.

Ang. årliga understöd åt e. o. vaktkonstapeln C. F. Anderssons och

vaktkonstapeln P. G. Nilssons änkor.

(Forts.)

Utskottet hemställde,

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad den avsåge understöd åt vaktkonstapeln Per Gerhard Nilssons änka Sofia Nilsson, född Granqvist, måtte medgiva, att bemälda änka finge från och med den 1 juli 1927 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

b) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad den avsåge understöd åt extra ordinarie vaktkonstapeln Carl Fredrik Anderssons änka Emma Kristina Andersson, född Andersson, icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid punkten 1 b) voro fogade reservationer

av herrar *Bäcklund, Olsson* i Berg, *Wikström* och *Höglund*, vilka hemställt, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avsåge understöd åt extra ordinarie vaktkonstapeln Carl Fredrik Anderssons änka Emma Kristina Andersson, född Andersson, måtte medgiva, att bemälda änka finge från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

av herr *Kloo*, som med ett särskilt uttalande biträtt den av förenämnda reservanter gjorda hemställan.

Efter föredragning av punkten anförde:

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! I år liksom föregående år i flera fall har Kungl. Maj:t från olika departement framlagt förslag om årligt understöd till änkor efter tidigare avlidna statsanställda. Samtidigt har emellertid i år inkommit ett antal motioner, i vilka ett flertal framställningar av enahanda innehåll blivit gjorda. Med anledning därav har bankoutskottet, som naturligt är, gripits av en viss betänksamhet inför den mängd av framställningar av denna art, som nu föreligga och som man kunde befara komma att fortsätta att öka. Utskottet har därför i motiveringen till den punkt, som nu är föredragen, upptagit denna synpunkt till behandling och har därvid försökt uppdraga regler för beviljande av anslag av nu förevarande art. Utskottet har sålunda begränsat sin hemställan om bifall till sådana propositioner eller motioner, där den avlidne befattningshavaren, sålunda den änkas man, som det i vederbörande fall gäller, icke har avlidit tidigare än under de sista tio åren, »och där i övrigt», säger utskottet, »billighetsskäl föreligga». Endast i dessa fall, där änkornas män avlidit under de sista tio åren och där i övrigt billighetsskäl föreligga, finner sig utskottet böra tillstyrka understöd av förevarande art.

Jag kan förstå denna utskottets betänksamhet. Och jag tror det ges goda skäl för att man, på sätt utskottet här gjort, upptager denna fråga till närmare beaktande. Men jag tror, att det skulle varit lämpligare, ifall utskottet, i stället för att utan några myndigheters yttrande och utan möjlighet att överblicka alla härmed förbundna konsekvenser hade, med undanskjutande för närvarande av bifallsyrkandet, i respektive fall hos Kungl. Maj:t påkallat en utredning i ärendet och ett därpå byggt förslag till ett nästkommande år. Jag tror nämligen man här kan sätta i fråga, huruvida under alla förhållanden den uppdragna tioårsgränsen är den lämpligaste och riktigaste, liksom ju också ut-

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapel'n C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapel'n
P. G. Nilssons
änkor.

(Forta.)

skottet i sina direktiv här lämnat vederbörande i fullständig ovisshet om åtskilliga andra förhållanden, som enligt mitt förmenande bort i detta sammanhang beaktas. Man vet icke, huruvida man skall taga hänsyn, då det gäller billighetsskålen, till den avlidne befattningshavarens ekonomiska ställning vid dödstillfället eller främst till änkans nuvarande ekonomiska läge, en sak som förefaller mig böra tagas under omprövning. Man vet t. ex. ej heller, huruvida man skall taga hänsyn till om dessa änkor nu erhålla sitt uppehälle exempelvis genom understöd från allmänna pensionsförsäkringen, eventuellt genom kommunalt understöd, eller i vilken mån olika ställningar i det avseendet skola utöva inflytande på frågan om bifall eller avslag. Och slutligen skulle det nog varit skäl i att man i detta sammanhang kunnat undersöka frågan, huruvida icke åtminstone en hel del av dessa ärenden bort sammanföras till ett departement för att erhålla enhetlig behandling. Som nu är fallet, splittras de på flera departement, och det är icke säkert att, även om man försöker sammanhålla principerna för ärendenas behandling, synpunkterna i de respektive fallen bedömas alldeles lika.

Jag skulle således tro, att det varit lämpligt, om utskottet gått in för att begära utredning och förslag i det hänseendet till nästa riksdag, och om till dess samtliga dessa ansökningar fått ligga oavgjorda. Det förefaller mig, som om en sådan ståndpunkt borde kunna samla både majoriteten och minoriteten inom utskottet; majoriteten hade då fått sin önskan uppfylld, att man verkligen komme att taga upp detta spörsmål till enhetlig och mera ingående behandling. Och minoriteten hade på det sättet också fått sitt huvudönskemål tillgodosett därigenom, att man icke utan vidare, såsom här enligt utskottets motivering skett, avför en hel mängd av dessa fall, utan att de finge senare återkomma till förnyad prövning.

Jag skulle därför mycket gärna sett, om här i kammaren framkommit ett yrkande av den innebörden, att man i kamrarna bifallit utskottets hemställan, men att den motivering, som nu förekommer i den föredragna punkten, fått ersättas av en hemställan om utredning i ärendet och framläggande av ett enhetligt förslag beträffande hela detta understödsområde.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Bäcklund: Herr talman! Själva den princip, som utskottet gått in för i det här utlåtandet, är att anse som alldeles ny. Den innebär nämligen, att det skall sättas en gräns av tio år efter mannens död för pensionsunderstöd åt änkan och att sådant understöd under inga förhållanden skall förekomma vid överskridandet av denna tioårsgräns; efter den tiden skall änka under alla förhållanden vara skild från möjligheten att kunna ifrågakomma till pension. Jag tror, att i reservationen den här frågan blivit ganska tydligt klarlagd, och jag vill förutsätta att ledamöterna i allmänhet tagit del av de synpunkter, som i reservationen ha framförts gentemot utskottets ståndpunkt.

Jag vill emellertid också påpeka en annan sak förutom vad som står i reservationen, och det är, att den extra och arbetarpersonalens pensionering vid statsförvaltningen i allmänhet och även familjepensioneringen är utredd, och förslag finnes t. o. m. framlagt angående familjepensionering, vilket förslag ligger under Kungl. Maj:ts prövning och måhända kan förväntas komma upp till nästa riksdag — vi ha ju gjort vissa ansatser för att få det därhän. Då det sålunda här bara gäller en övergångstid, innan denna fråga kan väntas bli avgjord, så kan jag ej förstå, att man under denna övergångstid skall gå in för tillämpningen av en alldeles ny princip, utan att avvakta den väl nära liggende tidpunkt, då pensionsförhållandena för alla kunna bliva med statens

medverkan definitivt ordnade. Att man då under den här mellantiden, som måhända bara kommer att sträcka sig över några få år, skulle gå in för och draga upp nya riktlinjer, anser jag icke lämpligt. Och att här, som herr statsministern föreslagit, företa nya utredningar, härtill finnes, såsom frågan nu ligger, enligt min mening ingen anledning, utan man kan under övergångstiden fortfarande handla som riksdagen hittills gjort, d. v. s. besluta i varje särskilt fall och, där skäl för pensionering finnes, bevilja sådan, men där det icke finnes, avslå den, och detta i varje fall oavsett huru lång tid som förflutit från mannens död till dess pension för änkan begäres. Ty det skall vara ömmande omständigheter, fattigdom, sjuklighet och ålderdom, som skall vara grundläggande för änkas pensionering. Men går man in för utskottets princip och godtager den här tioårsgränsen, då blir det faktiskt på det sättet, att vederbörande måste passa på under de tio åren och söka utverka pension av staten, och på det sättet kommer man kanske att pensionera ganska unga änkor. Utskottet har hittills kunnat avvisa kraven, då det gällt unga änkor, som därtill varit arbetsföra, och ansett, att de i pensionshänseende finge stå på tillväxt. Men hur kommer det att gå i fortsättningen, om utskottsmajoritetens ståndpunkt här godkännes? Jo, då torde utskottet och riksdagen icke kunna underlåta att ställa sig tillmötesgående, även då det gäller unga och arbetsföra änkor, emedan ett avslag skulle innebära avslag för all framtid och en förnyad framställning för en änka icke skulle kunna göras på grund av tioårsspärren. Och på det sättet komme statsverket otvivelaktigt att förorsakas större utgifter för pensionering, när man skall medgiva sådan vid en mycket låg ålder i stället för att vänta, tills vederbörande uppnått som i detta fall 68 år, under förutsättning att de visa sig vara fattiga och i behövande omständigheter. Och då anser jag, att, även om det gått, såsom i här föreliggande fall, 11 år från mannens frånfalle, detta ej bör hindra staten att träda hjälpande emellan.

Det är sålunda riksdagens hittillsvarande fria prövningsrätt, som vi i vår reservation velat hävda. Vi vilja sålunda ha bort utskottets principiella motivering. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i punkt 1 a) och till reservationen i vad den gäller punkt 1 b), vilket alltså innebär att den motivering, som utskottet har gått in för i denna punkt, strykes.

Herr Höglund: Herr talman! Av reservationen framgår att jag icke kunnat biträda den principiella uppfattning, som uttalats av utskottsmajoriteten, och jag vill med några få ord söka motivera orsaken härtill.

Det förhåller sig så som utskottet säger, att man har tidigare beviljat pensioner åt änkor i sådana fall, då deras mäns dödsfall inträffat redan för lång tid sedan, även för längre tid sedan än de 10 år, till vilka utskottet här hänvisat. Jag har tagit upp några siffror från åren 1926 och 1927 för att visa, hur det förhållit sig härvidlag under dessa år och då kommit till följande resultat. År 1926 beviljades pension åt änkan efter en slöjdlärare vid fångvärdens, oaktat hennes man hade dött redan 1908, alltså för 18 år sedan; vidare åt en vaktkonstapels änka, vars man dog 1891, för 35 år sedan; åt änkor efter följande personer, nämligen daglönare vid flottans varv i Karlskrona, döda 1912 och 1913, således för 16 respektive 15 år sedan; efter en skogvaktare i Karlsborg, avlidit för 17 år sedan; efter en förrädsarbetare och en bromsare, avlidna för 12 respektive 24 år sedan. Detta var 1926; det var 6 fall av 56 beviljade pensioner. År 1927 förekom det 12 liknande fall; jag nämner änkor efter en tygarbetare, som avlidit 1915, alltså för 12 år sedan; dagavlönare vid flottans varv, avlidna för 27, 22 respektive 16 år sedan; en vaktmästare vid läroverk, avlidit för 32 år sedan, och en lokförare vid statens järnvägar för 14 år sedan.

Man ser här i alla fall, att det är en helt ny princip, som utskottet denna gång går in för. Jag förstår verkligen icke, och det har jag framhållit i ut-

*Ang. arliga
understödet
o. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.*

(Forts.)

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

skottet också, varför man nu skall straffa dessa stackars änkor, som nu kommit kanske några procent flera än förut — jag tror det är ungefär ett tiotal fall flera, det är nämligen 22 propositioner om pension. Jag finner det nämligen vara ett straff för dessa fattiga människor, som kanske vid tiden för mannens dödsfall haft litet krafter kvar och försökt så långt de kunnat att draga sig fram utan att anlita det allmänna. Nu då de ha de förutsättningar, som utskottet alltid krävt för att bevilja understöd — de äro ekonomiskt utblottade, sjuka och oförmögna till arbete, d. v. s. de uppfylla de väsentliga förutsättningar, som utskottet fordrat för att ge understöd — men råkat dröja för länge, innan de begärde detta understöd, nu bli de utan vidare avvisade. Jag tycker för min del, jag kan ej komma ifrån det, att man begär en orättvisa mot dessa stackars fattiga människor, då man utan vidare avbryter hittills tillämpad praxis. Vad skola de tänka, då de sett dessa fall föregående år, att kvinnor i samma belägenhet fått pension, trots att deras män dött för så länge sedan, och nu finna att riksdagen kommer och ställer sig avvisande.

Ja, man talar ju om att det icke finnes några principer alls i utskottets behandling av dessa ärenden. Men man får dock lov att säga att här åtminstone försöker man att införa en något egendomlig princip, när man nu överhuvud taget skall tillämpa något sådant. Herr statsministern har så fullkomligt utvecklat detta, så att jag behöver ej repetera det. Men man kan verkligen fråga sig, varför utskottet har bestämt just denna tid av tio år; varför icke lika gärna två år eller tre år eller elva år? De som råkat fördröja sig t. ex. en månad utöver de tio åren, komme ej i åtnjutande av pension, och man får sålunda här svårigheter beträffande en del gränssfall. Jag menar således, att man här icke hade behövt så bryskt gå in för denna princip.

Man talar om konsekvenserna. Ja, det gör man alltid, vad som än skall göras, när det är fråga om att införa något nytt; alltid frågas då om konsekvenserna. Men man vet ju ännu icke, vilka konsekvenser det härvidlag skulle kunna bli tal om. Man vet ej, hur många det är, som man nu hotar att komma fram med, då man säger, att det skall bli så och så många, om detta bifalles. Men varför ha de icke kommit redan? Ånej, det är nog ej så, att det är så många som komma i fråga. Det gäller ju här företrädesvis mycket gamla människor, närmare sjuttioåret, och man vet således, att de ej ha många år kvar, och då blir varken den summa, som gives nu denna gång eller för framtiden något avsevärd. Då menar jag det, att kan man åt dessa gamla änkor bereda en liten ljusglimt vid deras levnadsafton, så bör man ej underlåta att göra det, utan man bör i fortsättningen såsom hittills tillämpa den princip som man tidigare tillämpat, nämligen att pröva från fall till fall utan hänsyn till vilken tid som förflutit efter dödsfallet.

Ja, herr talman, jag ber på grund av vad jag anfört att få hemställa om bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr Olsson i Berg: Herr talman! Enär jag tillsammans med herrar Bäcklund, Wikström och Höglund vid denna punkt avgivit en reservation, ber jag att få säga några ord.

Då bankoutskottet här föreslagit att, så snart över tio år gått sedan mannen dog, bör änkepension icke beviljas, så är detta förslag rent av revolutionerande mot den princip, som utskottet förut följt i fråga om pensioner eller understöd åt efterlevande änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. Förut har utskottet prövat varje fall för sig, och då det befunnits att, med avseende på mannens tjänstetid tillika med ömmande omständigheter, skäl förelegat, så har pension tillstyrkts, även om det förflutit många år sedan mannen dog. Den princip, som bankoutskottets majoritet här gått in för, anser jag vara oriktig och fullkomligt orättvis, då följden av detta blir

den, att åtminstone mestadels de äldsta och skröpligaste änkor förskjutas och lämnas hjälplösa åt sitt öde, då däremot de merendels yngre och de som passa på att strax efter mannens död begära pension få denna hjälp. På detta sätt uppmuntras dessa merendels yngre änkor att icke försöka någon tid efter mannens död hjälpa sig själva utan snarast möjligt anlita statens hjälp. Detta blir konsekvensen av bankoutskottets godtyckliga och säkerligen blott tillfälliga förslag, ifall riksdagen bifaller detsamma.

Utskottet pekar på att det skulle komma ett större antal framställningar från efterlevande till befattningshavare, som avlidit för längre tid tillbaka, om pension eller understöd, och då bleve det stora utgifter, som utskottet kallar retroaktiva. Enligt min mening är detta ett oriktigt uttryck. Det är väl ingens mening att de skola utgå för flera förflutna år. Jag vill också göra den frågan: hava vi någon erfarenhet av detta från den föregående tid, under vilken utskottet icke tillämpat denna princip, utan då utskottet även hjälpt de äldre änkor, vilkas män avlidit för längre tid tillbaka, då skal förelagt härtill?

Att det är många olika framställningar om pensioner eller understöd varje år, det medgiver jag gärna, och i år har det gjorts rätt många både genom kungl. propositioner och motioner, men detta växlar och är olika år från år. Jag tror ingalunda, att antalet framställningar från de äldre änkor blir större, om dessa hädanefter som hittills få räkna sig till dem, beträffande vilka utskott och riksdag vilja pröva, om de äro berättigade till pension, men säkert blir deras antal större, som söka pension tidigare än hittills varit fallet, ifall nu bankoutskottets förslag bifalles. Jag tror, att på detta sätt konsekvenserna bli värre.

Jag förmenar också, att bankoutskottet här velat gå in för en princip, som icke utan vidare utredning kan så här i en hast uppställas av ett utskott. En sådan omreglering, innebärande nya principer för bestämmande av pensioner eller understöd, borde väl först efter föregående utredning framläggas genom förslag från Kungl. Maj:t. Sådana bestämmelser, som utskottet nu här vill genomdriva, hava varken Kungl. Maj:t eller motionärerna räknat med. Hade så varit fallet, hade ju riksdagen ej besvärats med vare sig kungl. propositioner eller motioner, som föreslå understöd åt änkor efter befattningshavare, vilka gått hädan för över tio år sidan.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till herr Bäcklunds m. fl. reservation med utslutande av motiveringen.

Häruti instämde herrar *Osberg* och *Fjellman*.

Herr Lindman: Herr talman! När jag fick detta utskottsbetänkande i min hand och läste detsamma, fäste jag mig naturligen vid det av utskottet gjorda uttalandet, att utskottet ansett sig böra inskränka sig till att tillstyrka pensionsunderstöd i sådana fall, som ligga inom de sistförflutna tio åren och där i övrigt billighetsskäl föreligga. Vad som här enligt min mening är anmärkningsvärt det är, att utskottet sålunda gjort ett principuttalande i en fråga, som icke varit föremål för utredning vare sig av Kungl. Maj:t eller av de myndigheter, enkannerligen statskontoret, som bruka höras i sådana frågor. Det vill förefalla mig, som om det vore ganska vanskligt att så att säga på rak arm här i riksdagen slå fast en sådan princip, och det vill förefalla mig, som om andra kammaren skulle handla klokare, om kammaren ville gå den väg, som här förordats även av hans excellens statsministern, nämligen att hemställa om en utredning i saken. En sådan utredning kan ju endast göras av Kungl. Maj:t, och därför ber jag för min del, herr talman, att få framställa ett yrkande om ändring i utskottets motivering i denna del.

Ang. irrligt understöd åt e. o. vaktkonstapeln C. F. Anderssons och vaktkonstapeln P. G. Nilssons änkor.
(Forts.)

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

Denna ändring skulle gå ut på följande. Efter den mening, som står strax ovanför mitten på sid. 3 och som lyder: »Skulle staten anses böra bereda pensionsunderstöd åt behövande efterlevande till personer, som haft anställning i statens tjänst, oavsett vid vilken tidpunkt anställningen eller i anledning av dessamma åtnjuten tjänstepension genom dödsfall upphört, så måste enligt utskottets mening denna angelägenhet ordnas genom fastställandet av generella grunder för understödet och prövningen av de särskilda fallen överlämnas åt någon därtill lämpad statsmyndighet», skulle insättas orden: »Utarbetandet av sådana grunder bör emellertid under alla omständigheter ankomma på Kungl. Maj:t.» Så fortsätter man: »Under nuvarande förhållanden bör riksdagens verksamhet med beredande av pensionsunderstöd av detta slag begränsas till i tiden mera närliggande fall, vilket även är i full överensstämmelse med de principer, som hittills kommit till uttryck i riksdagens handläggning av frågor rörande tjänstepensioner.» Så strykes det följande från och med orden: »En obegränsat retroaktiv understödsverksamhet» till och med orden »där i övrigt billighetsskäl föreligga». På det sättet har man ur utskottets betänkande avlägsnat den passus, som handlar om de tio åren, och i stället infört en passus, att man anser, att ett utarbetande av generella grunder för beviljande av understöd bör ske genom Kungl. Maj:t. Jag anser detta vara så mycket angelägnare som det ju mycket väl kan hända, att stipulerandet av en tidsbegränsning av tio eller annat antal år vid närmare undersökning kommer att visa sig olämpligt. Det bör kanske också tagas hänsyn till huru lång tid vederbörande änkas man arbetat i statens tjänst. Därför tror jag, man icke kan komma tillrätta med detta annat än genom att förorda, att bestämmelser i ämnet skola utarbetas genom Kungl. Maj:ts försorg.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan med den förändring av motiveringen, som jag här har tillåtit mig föreslå.

Med herr Lindman förenade sig herrar *Bengtsson* i Kullen och *Anderson* i Storegården.

Herr Paulsen: Herr talman! Hittills har bankoutskottet, när det gällt pensioner och understöd, framför allt sett till behovet för den människa, det gällt, med resultat att det framför allt varit gamla och orkeslösa, som erhållit hjälp. Jag anser, att detta förfarande varit fullständigt riktigt. Givetvis har det inom bankoutskottet, när det gällt pensionsfrågor, alltid mött svårigheter att komma fram till ett antagligt beslut, emedan förhållandena varit så olika i olika fall. Detta är också anledningen till att bankoutskottet i år skapat en ny princip. Utskottet har uttalat, att utskottet ansett sig böra inskränka sig till att tillstyrka pensionsunderstöd i sådana fall, som ligga inom de sistförflutna tio åren från vederbörande befattningshavares död och där i övrigt billighetsskäl föreligga. Om det vore så, att denna princip varit gällande tidigare, och om den varit fastställd av riksdagen, skulle jag för min del icke säga något om det, men som förhållandena nu äro, har jag mycket stora betänkligheter mot principen. Låt mig bara taga ett exempel för att visa, hur en tillämpning av denna princip i praktiken komme att gestalta sig. Låt oss tänka oss två personer, som båda äro änkor efter statstjänare och bo i samma samhälle. Antag att deras män haft lika många anställningsår och samma slags anställning och båda avlidit år 1917. År 1927 väcktes i riksdagen en motion om pension åt den ena änkan. Bankoutskottet tillstyrkte enhälligt bifall till motionen, och riksdagen beviljade pension. År 1928 väcktes beträffande den andra änkan en liknande motion. Bankoutskottet tillämpar då denna nya princip och avstyrker att pension beviljas. Naturligtvis

har den sistnämnda änkan gått och varit alldeles övertygad om att hon skulle få pension, ty hennes förhållanden äro precis på pricken lika med hennes granne, som fick pension i fjol, men en dag kommer ett meddelande, att hon får ingen pension. Hon står där då undrande, men någon som känner till saken upplyser henne om att det beror på att bankoutskottet skaffat sig en ny princip! Finns det någon i denna kammar, som tror att människorna ute i landet komma att begripa sig på detta? Nej man kommer att säga, att det är ren och klar orättvisa, att riksdagen icke behandlar dessa människor lika. Om riksdagen nu gillar bankoutskottets motivering, kommer den allmänna meningen att betrakta riksdagens beslut såsom innebärande en orättvisa. Detta var den ena sidan av saken.

Den andra sidan av saken är, att hittills har det varit gamla orkeslösa änkor, som fått understöd, men hädanefter skulle det bliva unga och arbetsföra, som komme att få understöd. Änkorna komme hädanefter med all sannolikhet att kort tid efter männens död försöka förmå Kungl. Maj:t eller någon enskild motionär att framlägga förslag om pension, i stället för att de hittills ha försökt försörja sig själva så länge som möjligt. Om riksdagen bibehåller den gamla linjen, blir det som hittills de gamla, som komma att begära understöd, men, om man går på den nya linjen, blir det de unga.

För min del kan jag icke vara med om att gilla bankoutskottets motivering. När riksdagen skall hjälpa, bör riksdagen framför allt hjälpa de gamla och orkeslösa. De unga skola komma i andra hand.

Det är på denna grund som jag, herr talman, nu ber att få instämma i det yrkande, som framställts av herr Bäcklund.

I detta anförande instämde fru *Nordgren*, fru *Östlund*, fru *Thüring* och fru *Vessman*.

Herr Samuelsson: Herr förste vice talman! Denna fråga är kanske redan tillräckligt debatterad. En mängd talare ha redan haft ordet, och ännu återstå många namn på talarlistan. Detta vittnar om att det uppstått en stark opposition mot den nya princip, som bankoutskottet har velat förmå riksdagen att antaga. Herr Borggren gjorde i en annan fråga det uttalandet, att det såg ut, som om motionärerna skulle ha sammansvurit sig emot bankoutskottet. Att så varit fallet i nu förevarande fråga har ju bestritts av en hel del talare. Den princip, som bankoutskottet gått in för, är emellertid sådan, att det icke vore ägnat att förvåna, om icke blott motionärerna utan alla, som något litet behjärta dessa änkors i ekonomiskt avseende ömtåliga ställning, sammansvurit sig för att få fram en något så när rättvis linje, när det gäller att göra något för dem. Nu vill jag icke påstå, att en sådan sammansvärjning ägt rum. Tydligt är dock, att bankoutskottets förslag väckt en stark opposition. Den allmänna meningen torde vara, att bankoutskottet här har slagit in på en linje, som riksdagen icke kommer att gå med på.

Jag har väckt en hel del motioner om understöd åt fattiga änkor. Bankoutskottet har tillstyrkt samtliga dessa motioner utom en, som ramlat just på grund av bankoutskottets ställning i den nu debatterade principfrågan. Den motion, som avstyrkts av bankoutskottet, gäller just det fall, där de mest ömmande omständigheterna föreligga. Den änka, det här är fråga om, är den i ekonomiskt avseende sämst ställda av alla dem, beträffande vilka jag motionerat om understöd. Anledningen till att bankoutskottet avstyrkt bifall till motionen är att ifrågavarande änkas man dog redan 1909. Änkan är nära 67 år gammal. Hon har icke haft förstånd att söka understöd tidigare. Jag fick i går ett brev från denna gamla gumma. Genom pressen hade hon fått reda på bankoutskottets ställning. Hon kunde icke förstå, varför bankoutskottet

Ang. arliga understöd åt e. o. vaktkonstapeln C. F. Anderssons och vaktkonstapeln P. G. Nilssons änkor.
(Forts.)

Ang. årliga
understöd åt
e. o. valtkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
valdkonstapel-
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

avstyrkt den motion, jag väckt om beviljande av pension åt henne. Jag har icke svarat henne ännu. Jag förstår icke, hur jag skall kunna svara henne på ett sådant sätt, att hon begriper den principiella ståndpunkt, som bankoutskottet intagit. Hon har icke förstått att begära pension förut. Att hon nu gjort det har berott på att hon kom att resonera om saken med min gamla mor, som är ungefär av samma ålder som hon, och min mor visade henne till mig. Jag upplyste henne om att riksdagen under flera år beviljat understöd till änkor, som befunnit sig i liknande ömmande omständigheter som hon. Hon har till och med under flera år haft fattigunderstöd, men riksdagen kommer kanske att med hänsyn till den av bankoutskottet förordade principen avslå min motion om ett litet understöd åt henne. Det vore i så fall den mest orättvisa behandling, man överhuvud taget kan tänka sig, och jag vill här särskilt för kammaren understryka vad herr Bäcklund framhöll i sitt anförande därom, att spørsmålet om familjeunderstöd åt änkor efter befattningshavare numera är utrett, och att det bara är en tidsfråga, när detta spörsmål kommer att framläggas för riksdagen, så att man får bestämda linjer, när det gäller pensionsunderstöd för dessa änkor. Att nu i elfte timmen, när utredningen om pension åt befattningshavares änkor är klar och riksdagen snart skall besluta i ämnet, gå in för en sådan princip, som bankoutskottet här velat framlägga, tror jag skulle vara det överhuvud taget oklokaste, som man kunde göra. Det är just detta som gör, att jag för mitt vidkommande kraftigt måste protestera mot en sådan tanke, som bankoutskottet här försökt föra till torgs, så mycket mera som man här går på en linje av endast tio år, en tidsbegränsning, som jag anser i och för sig vara fullkomligt orimlig. Från dessa utgångspunkter ber jag, herr förste vice talman, att få yrka bifall till den av herr Bäcklund m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag ber blott att med några få ord få motivera, varför jag inte helt enkelt instämt i den av herr Bäcklund m. fl. avgivna reservationen utan avgivit en särskild reservation eller rättare sagt gjort ett tillägg till förstnämnda reservation. Av föregående talare har här utvecklats vad som ligger bakom den av herr Bäcklund och hans medreservanter avgivna reservationen, varför jag skall bli mycket kort. Jag har avgivit min reservation för att än skarpare än herr Bäcklund och hans medreservanter poängtera det godtyckliga i utskottets tioårsprincip. Utskottet har gått in för en alldeles ny princip, utan att utskottet haft några som helst direktiv, vare sig från Kungl. Maj:t eller från någon av riksdagens kamrar. Denna princip innebär, att riksdagen bör avslå alla ansökningar om pension åt änkor, vilkas män avlidit längre tid tillbaka än tio år före ansökningens framläggande. Jag skall icke med alltför många exempel bidra till att illustrera de orimliga konsekvenser, vartill en tillämpning av bankoutskottets nyfunna godtyckliga princip skulle komma att leda. Jag vill blott nämna ett par fall. I ett av dessa fall har mannen tjänat staten i ett trettiotal år. Änkan har tack vare några små besparingar och sitt arbete kunnat draga sig fram i något mer än tio år. Nu ha besparingarna tagit slut, arbetskraften likaså, och därför har hon begärt statspension för den tid hennes man har tjänat staten. En annan änka, som begärt pension, lär vara så illa däran, att hon måste gå på kryckor. Hennes man har också haft en ganska lång tjänstetid. Hon kan icke längre klara sig utan hjälp. Då svarar utskottet avvisande: tiden är överskriden, ni få klara er själva. Ni skola straffas för att ni icke kommit förut och begärt hjälp av staten, och för att ni i det längsta försökt klara er själva. Så avvisar utskottet dessa änkor utan annan motivering än att det är över tio år sedan deras män avlidit. Hade de ej dröjt så länge, hade de fått hjälp, men nu är tiden för-
suttet.

Så vill jag påpeka en annan sak, som här icke förut omnämnts. Vid Karl Gustafs stads gevärshuset är man mycket påpasslig när det gäller att begära pensioner åt befattningshavarens änkor och kommer alltid in med ansökan samma år eller strax efter det dödsfallet inträffat. Änkorna få därför alltid pension. Så är ej fallet vid flottans varv, där man ej förrän möjligen på sista åren brytt sig om att sörja för befattningshavarnas änkor och ej heller vid en hel del andra institutioner. Då få ju i realiteten befattningshavarnas änkor lida för att vederbörande icke brytt sig om dem. Jag anser att principen är orimlig, och jag anser, att kammararen bör avge en kraftig protest genom att bifalla reservationen. Jag borde naturligtvis egentligen yrka bifall såväl till *min* reservation som till den av herr Bäcklund m. fl. avgivna reservationen, men för att det icke skall bliva alltför många yrkanden, så skall jag bedja att få yrka bifall till sistnämnda reservation, då jag ju i alla fall nu fått giva uttryck åt det ogillande av den av utskottet förfäktade principen, som kanske icke så starkt kommit fram i den av herr Bäcklund och hans medreservanter avgivna reservationen.

Ang. årliga understöd åt e. o. vaktkonstapeln C. F. Anderssons och vaktkonstapeln P. G. Nilssons änkor.
(Forts.)

Herr **Pettersson** i Köping: Herr förste vice talman! Jag medger villigt, att bankoutskottets ställning i många fall, när det gäller pensionsfrågor, varit synnerligen svår och ömtålig. Men jag måste i likhet med andra talare framhålla, att jag finner den nya princip, som utskottet gått in för, vara synnerligen betänklig. Det gäller ju härvidlag i främsta rummet pensionering av fattigt folk. Det gäller änkor efter befattningshavare, som ha haft en mycket liten och knapp lön. Det gäller änkor efter befattningshavare, som hittills icke fått sin pensionsfråga ordnad på ett betryggande sätt. Det förefaller mig vara synnerligen hårt att genom en sådan här regel utestänga personer, som i de allra flesta fall äro i största behov av understöd. Det har ju förut framhållits, hur denna princip kommer att verka, och jag skall icke upprepa vad som härutinnan sagts. Jag vill dock erinra om att det faktiskt skulle bli så, att man straffade personer, som i det längsta försökt draga sig fram på de besparingar, som de kunnat göra. Äro de icke tillräckligt förslagna att komma och begära pension före tioårsperiodens utgång, då är det för dem möjligheten att erhålla pension avklippt, och det anser jag vara en fullkomligt godtycklig och orättvis princip. Varför icke lika gärna säga fem eller femton år? Jag anser det vara helt enkelt omöjligt för riksdagen att gå in för denna princip. Jag skall icke gå händelserna i förväg, men ber dock att redan nu få nämna, att utskottet i en senare punkt av förevarande utlåtande avstyrkt ett förslag om pension, vilket jag särskilt intresserat mig för. Utskottets avslagsyrkande har helt säkert grundats på den nya principiella ställning, som utskottet intagit.

Jag skall icke, herr förste vice talman, förlänga debatten. Jag har endast med dessa ord velat tillkännagiva min uppfattning i denna fråga. Jag ber att få yrka bifall till den av herr Bäcklund m. fl. avgivna reservationen.

Fru **Hegardt**: Herr talman, mina damer och herrar! Hans excellens statsministern har uttalat sig mot fastlåsandet av den princip, som bankoutskottet gått in för, och många andra talare ha framfört skäl mot principen, varför ytterligare inlägg kunde synas obehövlige.

Även med risk att jag kommer att upprepa flera av de skäl, som redan anförts, djärves jag — såsom varande kvinna — att ett par minuter taga kammararens uppmärksamhet i anspråk i denna kvinnofråga.

Utskottet förordar såsom princip, att understöd skola givas endast i de fall, då icke mer än tio år förflutit sedan mannens död, om i övrigt billighets-skäl föreligga. Vad blir följden? Jo, just vad herrar reservanter påpeka, att arbetsföra änkor — kanske ännu i sin bästa ålder — hålla sig framme i

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.

(Forts.)

ogjort väder för att gardera sin ålderdom. De kunde kanske reda sig både 15 och 20 år efter mannens död, och de ha i många fall den ambitionen att vilja göra det. Men med kändedom om, att riksdagen icke tar hänsyn till den nöd, som de kanske komma att lida på sin ålderdom, skynda de sig att begära understöd, innan de tio åren förflutit. Vad innebär detta? Jo, att riksdagen genom denna princip avtrubbar människornas ambition och ansvarskänsla och skapar understödstagare, där detta icke är behöfligt. Vi ha just i punkt 36. sid. 43 i utlåtandet ett fall, som i allra högsta grad belyser konsekvensen av bankoutskottets princip och, såsom varande av betydelse för det principiella i nu föreliggande punkt, kan omnämnas redan här.

En 75 år gammal kvinna, änka efter en fanjunkare, vilken tjänat staten i nära 33 år och som dött redan 1894 — alltså för 34 år sedan — begär i år pension. Den gamla har icke förr anhållit om understöd, men nu då hon är fullkomligt nedbruten till hälsan och i saknad av anhöriga, som kunna hjälpa henne, vädjar hon till riksdagen. Jag tycker, herr talman, att det är stort artat av den gamla, att ej förr ha anhållit om hjälp. — För en liten stund sedan påpekade herr andre vice talmannen ett analogt fall rörande arbetaren Skog, som dröjt 20 år med att begära pension. Han yttrade då, att just detta lände Skog till heder, vilket också behjärtades av kammaren vid vöteringen.

Just samma ord kunna tillämpas på den gamla kvinna det här gäller. Men som straff för att hon ej hållit sig framme i tid, vill utskottet nu neka henne pension, ehuru statsverket just på grund därav årligen inbesparat det understöd, som ingen — om hon kommit förr — skulle tänkt på att neka henne.

Mot sådana principer måste vi kvinnor protestera. Låt riksdagen behålla sin rätt att pröva varje enskilt fall! Jag tror ej, att detta skall öka riksdagens arbetsbörda, ty om denna orättvisa princip går igenom, blir riksdagen säkerligen överlupen av ansökningar från änkor, som ej våga försitta tiden, men som kanske i annat fall känt det såsom en hederssak att reda sig själva, så länge de orka.

Herr talman, mina damer och herrar, jag ber att få ansluta mig till reservanternas förslag och yrka bifall till detsamma.

Herr Wikström: Herr talman! Den mening jag företräder i den föreliggande frågan, har redan så utförligt belysts av herr Bäcklund och andra talare, att jag för min del icke skall återupprepa skälen till mitt ståndpunkts-tagande. Jag är emellertid å andra sidan övertygad om, att det är alldeles nödvändigt, att noggrant reglerande bestämmelser införas beträffande dessa pensioner och anser därför, att ärendet, sett ur denna synpunkt, är ganska väl tillrättalagt i herr Lindmans yrkande. Jag ber således, herr talman, att få ansluta mig till detta yrkande. Jag skulle tro, att andra tillhörande utskottsmajoriteten icke heller ha någon anledning att motsätta sig detta yrkande.

Herr Borggren: Av de olika anföranden, som hållits här i dag, framgår ju att man anser, att bankoutskott är mycket hårdhärtat och att utskottet icke bort stanna vid dessa 10 år utan bort gå betydligt mycket längre. En sak är jag emellertid alldeles övertygad om, och det är, att en hel del av dessa herrar, som yttrat sig i dag, aldrig tillhört bankoutskottet. Hade de gjort det så länge, som många av oss gjort, eller tio, femton år, så hade de kanske haft en helt annan uppfattning om denna fråga. Emellertid tycker man, som sagt, att bankoutskottet är hårt, som endast vill tillstyrka pensionsunderstöd åt änkor i sådana fall, som ligga inom de sistförflutna tio åren efter mannens död. Jag tror icke, att man kan beskylla utskottet för hårdhet, därför att vi velat begränsa tiden till dessa tio år. Utskottet har velat gå in

för att fastslå en viss princip i syfte att förhindra, att man från vare sig den ena eller andra kategorien skall komma in och begära pensionsunderstöd, sedan denna tid gått till ända. Jag utgår naturligtvis ifrån, att när det gäller änkor efter befattningshavare, som varit i statens tjänst, så är det alldeles riktigt, att de böra ha något understöd på ålderns dagar, men då förutsätter jag också, att de göra sig påminta före dessa tio årens utgång. De böra inkomma med sina framställningar så snart som möjligt och icke dröja så länge som i ett par av de fall vi här haft att behandla, då det förflutit både 30 och 36 år, innan vederbörande gjort sig påminta.

Det är emellertid icke bara staten, som lämnar pensionunderstöd, utan även kommunerna och, i vissa fall, enskilda industrier. Även dessa senare ha nämligen gått in för att bevilja bidrag till efterlevande efter personer, som varit i industriens tjänst.

Undersöker man närmare de fall, som bankoutskottet haft att behandla, så befinnes det, att år 1926 hade vi sex fall, där begäran om pension inkommit efter de tio årens utgång. År 1927 var det tolv sådana fall, och av de fall, som förelegat i år, var det icke mindre än tjugufem av de inkomna ansökningarna om pensionsunderstöd åt änkor efter befattningshavare, där tiden översteg till och med 20 år.

Nu skola vi se en liten smula på saken och försöka taga reda på om de synpunkter, som reservanterna företråda, verkligen äro så förfärligt rättvisa, som man vill göra gällande här i dag. Är det verkligen så, att änkor i små omständigheter efter befattningshavare i statens tjänst bli tillgodosedda i och med det tillmötesgående, som enligt reservanterna bör visas från riksdagens sida, och är för övrigt reservanternas ståndpunkt rättvis? För min del svarar jag härtill nej. Det ligger ingen rimlig rättvisa i den ståndpunkt reservanterna förfakta. Saken förhåller sig helt enkelt så, att en sådan här änka, som bor i närheten av någon riksdagsman, vänder sig till denne och beklagar sig, och så är riksdagsmannen genast villig att motionera om pension åt denna änka. Andra göra sig påminta hos Kungl. Maj:t, som prövar saken och föreslår riksdagen att bevilja pensioner, om det visar sig att ömmande omständigheter föreligga. Men jag känner också många fall, där änkor efter befattningshavare, som varit anställda i exempelvis järnvägens tjänst och vilka senare själva icke varit berättigade till pension åt sina änkor, gått in till Kungl. Maj:t med begäran om understöd på ålderns dagar, men fått ett bleklagt nej, och deras pensionsfråga har aldrig kommit in till riksdagen. Man har därvidlag allenast stött sig på den omständigheten, att dessa befattningshavare icke åtnjutit den förmånen, att deras efterlevande skulle få pension och har därför avsyrt ansökningar om änkepension. Så förhåller det sig i verkligheten med dessa pensioner, och så ligger saken egentligen till. Blir det en gång så, att man verkligen kan komma därefter, att *alla* kunna bli hjälpta, ja då är jag den förste att vilja medverka härtill. I de olika institutioner, där jag har säte och stämma, har jag alltid varit ansedd för att vilja gå för långt i sådana här frågor, men i dag förefaller det, som om jag vore den hårdaste, när det gäller att bevilja pensioner i olika fall.

Om vi betrakta de motioner, som här äro väckta, skola vi finna, att i de fall, där man motionerat om änkepensioner, så äro dessa änkor redan tillerkända bidrag från pensionsförsäkringen och ha säkert icke haft ringaste tanke på att de skulle kunna vara berättigade till ytterligare bidrag från statens sida; det är ju för övrigt en alldeles riktig tanke. I en hel del fall äro änorna intagna på åldersdomhem, och då är det klart, att de icke kunna reda sig med det lilla belopp, de få från statens sida, varför pensionerna antagligen komma att tillfalla det ålderdomshem, där de ha sin försörjning.

Om det är så riktigt att bevilja understöd i sådana fall, där det är fråga

Ang. ärliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

Ang. årliga
understödet åt
e. o. vaktkon-
stapelns C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapelns
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

om en person, som lämnat sin statstjänst för 26, 15, 13 år tillbaka. vet jag inte. Jag tror icke det ligger så mycken rättvisa i detta, som man velat göra gällande. Man kan nämligen säga, att härigenom avlyfter man bara en börda. som det tillkommer pensionsförsäkringen att bära, eller befria vederbörande kommun, som ju är skyldig att betala för dessa sina ålderstigna, från denna skyldighet. Någon fullkomlig rättvisa kan jag icke finna, att det ligger i det resonemang, som förts av de ärade talare, vilka uppträtt här i dag.

Nu har hans excellens statsministern yttrat sig i debatten och sagt, att utskottet velat uppdraga vissa gränser och göra vissa nedskärningar på detta område. Jag tror, att herr statsministern är mycket villig att erkänna, att det inom utskottet förelegat vissa skäl att vid detta tillfälle uppdraga dessa gränser. Jag fäste mig särskilt vid ett yttrande, som herr statsministern fällde. Han sade nämligen, att en utredning borde företagas. Jag är den förste att erkänna behovet av denna utredning, och jag är också för min del övertygad om, att denna utredning skulle leda därhän, att det bleve en rättvisare fördelning av understöd, än vad nu är fallet. Om en sådan utredning skulle komma till stånd och kunde prövas vid 1929 års riksdag, så vore det ju så mycket bättre. Om jag fattade herr statsministern rätt, ansåg han, att de motioner, som i år äro avstyrkta av bankoutskottet, icke borde vinna riksdagens bifall i dag utan att riksdagen i stället borda ansluta sig till vad utskottet föreslagit, och att den utredning, som skulle komma till stånd, också borde pröva dessa fall. För min del tror jag det vore alldeles riktigt att gå på en sådan linje, och härigenom tror jag också att man skulle kunna skipa en viss rättvisa.

Nu är det ju så beträffande en hel del icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst, att man — det har för övrigt framhållits mer än en gång från bankoutskottets sida — borde företaga en utredning på detta område för att söka komma fram till ett förslag, enligt vilket de olika fallen icke behövde prövas år efter år, utan där riksdagen kunde besluta generella pensioneringsgrunder. En utredning av denna fråga har visserligen redan företagits, men denna är ju ännu icke överarbetad av Kungl. Maj:t, och därför har det ju icke varit möjligt att få fram något förslag till årets riksdag, utan förslaget är först senare att förvänta. Jag tror, att det, även i vad gäller prövningen av en hel del av de fall, som bankoutskottet avstyrkt i sitt utlåtande i dag, vore riktigt, om man kunde pröva dessa vid kommande riksdag.

Jag skall nu icke yrka bifall till utskottets hemställan och detta så mycket mindre, som jag anser, att den motivering, som utskottet lämnat i sitt utlåtande, dock har haft det goda med sig, att man inom riksdagen verkligen tycks ha fått ögonen öppna för att någonting är på tok, då det gäller dessa pensioner och understöd. Om därför detta utskottsutlåtande kunnat bidra till att bringa en rättelse härutinnan, så anser jag för min del, att mycket är vunnet. Jag skall emellertid icke för närvarande yrka bifall till utskottets förslag, utan tror det är bättre att bifalla det förslag, som herr Lindman framställt, vilket dels ansluter sig väl till vad statsministern yttrade och dels, enligt mitt förmenande, skulle leda till att saken bedömdes mera rättvist.

Herr Bäcklund: Herr talman! Herr Lindmans yrkande gav mig anledning att ännu en gång begära ordet. Saken är ju den, att herr Lindman inte vill godkänna utskottets motivering, utan vill ha en viss ändring däri och begär en utredning av Kungl. Maj:t. Att döma av stämningen här i kammaren förefaller det dock, som om det icke skulle vara så stora sikter för utskottets förslag. Jag kanske tager fel, men om icke kammaren tar reservanternas förslag, så går den väl på herr Lindmans yrkande och då bortfaller ju i alla

händelser utskottets förslag. Herr Lindman har emellertid, såvitt jag kan förstå, icke tagit någon som helst hänsyn till vad jag sagt, nämligen att det, i vad gäller arbetarpersonalen och den extra personalen vid statens verk redan finnes utredning gjord både beträffande vederbörandes egen pensionering och beträffande familjepensioneringen. Förslaget ligger under Kungl. Maj:ts behandling, och Kungl. Maj:t har meddelat riksdagen, att på grund av vissa skäl Kungl. Maj:t icke kunnat i år framkomma med proposition i frågan.

I alla fall har man ju, efter den debatt, som fördes i denna fråga för en tid sedan här i riksdagen, all anledning förvänta, att Kungl. Maj:t kommer fram med förslag i ämnet, så att arbetarpersonalens familjepensionering kan ordnas redan nästa år. Under sådana förhållanden blir ju frågan bara den, hur man skall ordna med de änkor, som icke kunna komma med, på grund av att deras män gått bort, innan denna familjepensionering kommit till stånd. Det är således bara fråga om hur man skall förfara under övergångstiden. Skall det då verkligen vara nödvändigt att bara för den skull sätta i gång med en utredning och lägga kanske dessa utredda pensionsfrågor på hyllan en lång tid framåt? Jag tycker, att Kungl. Maj:t för tillfället har alldeles tillräckligt med utredningar att syssla med, när det gäller pensionering av dessa befattningshavare och deras familjer, och jag tycker det vore bättre, att söka komma till ett resultat med dessa pensionsfrågor än att nu yrka på ytterligare utredning, i all synnerhet som denna icke kan ha någon betydelse för framtiden. Om de utredningar, som redan äro gjorda, avgöras av Kungl. Maj:t och riksdagen, så behöva vi i allmänhet icke vidare tillämpa det sätt, som vi hittills använt, då det gällt att pensionera dem, som icke varit med i några pensionskassor. Man gör denna fråga till en mycket större fråga, än den egentligen är, och man tror, att man, om man går på utskottets linje, sparar så kolossalt mycket. Jag räknade ut i utskottet — den exakta siffran har jag inte nu tillgänglig utan anför den ungefärliga — vad man skulle spara, om utskottets förslag gick igenom oförändrat. Jag räknade då med alla förslag till pensioner, som av Kungl. Maj:t och motionärerna framlagts. Om man således avvisar de av Kungl. Maj:t och motionärerna framlagda förslagen till pensioner åt änkor, vilkas män avlidit för mer än tio år tillbaka, så sparar man omkring 2,000 kronor om året på de förslag till pensioner, som Kungl. Maj:t framlagt, och omkring 9,000 kronor om året på de pensioner, om vilka motionärerna framställt förslag, eller summa 11,000 kronor. Detta belopp sparar man alltså för varje år. Ändå tror man, att man är en så förskräckligt stor sparsamhetsvän, om man går in för utskottets förslag eller går in för att utreda den här historien, som icke alls är så förfärligt stor.

Jag väckte en motion år 1926 om pension åt en 74-årig änka. Hennes man hade varit anställd vid järnvägen i 30 år, och det var 25 år efter mannens död, som jag väckte min motion om beviljande av pension på 384 kronor till denna änka. Änkan hade, tack vare att hon hade en dotter, som var sömmerska, kunnat draga sig fram i 25 år sedan mannens död utan något som helst understöd från statens sida. Men när hon blev 74 år var även hennes dotter, som var sömmerska, så pass gammal, att hon icke nämnvärt kunde utöva sitt yrke längre. På grund härav kom jag till det resultatet, att det förelåg behov för änkan att få någon pension. Behov av pension hade ju icke förelegat tidigare, riksdagen gick med på denna framställning, och änkan fick alltså en pension på 384 kronor om året. På hösten samma år avled emellertid änkan, så att statsverket av dessa 384 kronor endast behövde betala ut pension för något mer än ett halvt år. Detta var alltså allt, som hon kostade statsverket.

Vill riksdagen gå in för denna tioårsgräns, så blir följden, som jag nämnde, att vederbörande, fastän de kunna draga sig fram själva, många gånger komma

Ang. årliga understöd åt e. o. vaktkonstapelns C. F. Anderssons och vaktkonstapelns P. G. Nilssons änkor.
(Forts.)

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

att i onödan begära pension av staten, och detta är ju icke något vidare önskvärt.

Jag har ingen anledning, herr talman, att ändra mitt yrkande.

Herr Eklund: Herr talman! Tyvärr har jag en annan uppfattning i denna fråga, än den näst föregående ärade talaren. Att meningarna i en sådan här fråga kunna vara delade, är uppenbart, men jag undrar ändå, om man icke på vissa håll, där man sympatiserar med reservanterna, råkat tillägga utskottets förslag vissa motiv, som näppeligen föreligga, och vissa konsekvenser, som näppeligen kunna befaras.

Det har bland annat sagts, att man, om riksdagen skulle bifalla utskottets förslag, skulle bli tvingad att giva pension åt unga arbetsföra änkor. Det kan väl knappast komma ifråga med de bestämmelser, som ligga till grund för dessa understödsfrågor. Riksdagen har ju tidigare uttalat sig om dessa grunder, och de återfinnas i en riksdagsskrivelse från år 1926 nr 149. Däri talas det om, att det måste vara billighetsskäl för att understöd överhuvud taget skall komma ifråga. Man måste erinra sig, att det här är fråga om änkor, som icke ha någon som helst rätt till pension eller understöd. För dem, som ha rätt till understöd, är det ordnat på ett annat sätt. De behöva icke komma till riksdagen för varje särskilt fall. I de grunder, som gälla för sådana änkor det nu är fråga om, heter det i riksdagens skrivelse år 1926 nr 149: »I de fall, då beviljande av understöd av nu förvarande slag förekommit, har emellertid beträffande såväl ordinarie som icke ordinarie befattningshavares efterlevande såsom förutsättning för understöds tilldelande gällt — förutom att befattningshavaren under viss ej alltför kort tid varit anställd i statens tjänst — att ömmande omständigheter i de särskilda fallen kunnat anses föreligga. I fråga om änka har så ansetts vara förhållandet, då hon på grund av hög ålder eller sjuklighet varit oförmögen till arbete och därjämte befunnits medellös eller i avsaknad av tillräckliga medel för sitt uppehälle samt därjämte icke ägt anhöriga, som funnits kunna och böra sörja för eller bidra till hennes uppehälle». Därmed är ju klart utsagt att, oavsett hur kammaren beslutar i dag i den nu föreliggande frågan, unga arbetsföra änkor icke kunna ha någon som helst rätt till understöd enligt de grunder, som nu gälla. Nu har utskottet, såvitt jag kan förstå, velat få till stånd en liten komplettering av dessa grunder. Utskottet säger nederst på sidan två i utskottets utlåtande att »grunden för beviljande av änkepension är mannens statstjänst. Ju längre tid som förflutit, sedan mannen avlidit, desto mera har det samband mellan mannens statstjänst och ankans levnadsförhållanden, som är förutsättning för änkepension, upphört att existera.» Sedan säger utskottet litet längre ned, att denna tid, som förflutit från mannens död, icke bör överstiga tio år. Jag skall icke tvista med vare sig utskottet eller reservanterna om den här tioårsgränsen. Men jag tror, att det ligger åtskilligt i det, som utskottet säger, att ju längre tid som förflutit sedan mannen avlidit, desto mer har sambandet mellan mannens statstjänst och ankans levnadsförhållanden upphört. Men i den mån, som detta samband upphört, bliva också dessa änkor likställda med det stora antal andra ålderstigna, fattiga människor runt om i landet, som behöva understöd och hjälp, och som också få sådan genom kommunernas försorg.

Nu har det ju här invänt, att det skulle vara synnerligen hårt av staten att vägra understöd åt en änka, som i många år rett sig själv, men som på ålderdomen blir utan möjlighet att försörja sig. Javisst känns det hårt, att komma i en sådan belägenhet, men detta är icke något säreget för de änkor, vilkas män en gång i tiden varit i något statens arbete, utan det är tyvärr den vanliga gången för fattiga människor överhuvud taget, att när de bliva gamla, de ofta

nödgas begära understöd, och att de äro gamla och fattiga är också anledningen till att de få understöd. Men detta skäl, kan ju icke vara avgörande för bedömande av frågan om *vem* som skall betala understödet. Det måste prövas efter andra grunder. Om jag förstått utskottet rätt, har utskottet menat ungetär så, att här gäller det egentligen icke i första rummet att avgöra, om dessa människor skola ha understöd eller ej. De skola ha understöd, om de ha behov av det. Den saken är klar. Här gäller det fastmer att avgöra, hur pass långt, som staten skall sträcka sitt frivilliga åtagande att under sådana här former svara för dylika understöd. Ett bifall till reservationen betyder — utskottet har ju också antytt detta — att man flyttar över en del av kommunernas och särskilt en del av vissa kommuners understödsskyldighet till staten, och man befarar också, att en sådan överflyttning sedan skulle ske i allt större utsträckning, allt efter som det hinner bli känt, att staten är villig att påtaga sig en på detta sätt utvidgad understödsskyldighet.

Nu är det ju sant, att riksdagen förut i några fall har gått in för att bevilja understöd till änkor, fastän det förflutit mer än tio år sedan deras män avlidit. Men nu har antalet dylika fall ökats, och det är detta förhållande, som är orsaken till, varför frågans principiella sida nu har tagits upp. Redan i detta utlåtande finna vi ju ett tjugotal fall, där den tid, som gått till ända sedan mannens död, varierar mellan femton, tjugufem och trettio år och i ett fall, jag tror, att det är i punkten 36, är denna tidsrymd icke mindre än trettiofyra år.

När frågan var uppe i utskottet — jag var i tillfälle att åhöra debatten där — meddelades det från två talare — kanske det var flera talare, men jag lade särskilt märke till dessa två talare — att, om riksdagen här skulle gå in för reservanternas förslag, skulle t. ex. Stockholms stad redan nästa år kunna prestera ett mycket betydande antal fall, där riksdagen knappast skulle kunna undgå att bevilja understöd och på det sättet avlyfta understödsskyldigheten från kommunen, i detta fall Stockholms stad, och på staten. Vi kunna ju emellertid antaga, att riksdagen skulle vara villig att göra detta, men då är det väl ändå ganska rimligt att riksdagen, som utskottet antyder, och som även ett par talare här i kammaren varit inne på, åtminstone först går in för att söka utreda hur pass omfattande en sådan verksamhet skulle bli. Vidare bör man då söka, enligt utskottets mening, utarbeta generella bestämmelser för hur denna understödsverksamhet skall bedrivas, samt dessutom uppdraga åt en särskild institution att inom ramen för de generella bestämmelserna pröva de särskilda fallen. Här kan naturligtvis invändas, att det kan bli mycket svårt även för en sådan institution att taga reda på, hur det förhölle sig med den statsanställning, som innehades av en person, som avlidit för, låt oss säga, trettio år sedan, hur pass stadigvarande denna tjänstgöring varit, om den var fast eller tillfällig och hur länge den varat o. s. v. Detta medför naturligtvis stora svårigheter, men det bör i varje fall bli lättare för en särskild institution att göra en sådan undersökning än för riksdagen.

Det kan givetvis tvistas om var och hur en gräns skall dragas i sådana här fall, men det förefaller åtminstone mig, att det ligger någonting i detta, att, som utskottet anser, det bör på något sätt dragas en gräns någonstans, och att den gränsen bör dragas på så sätt, att dels skäligen anspråk på staten bli tillgodosedda, och dels så att riksdagen i någon mån kan överblicka hur stort det område är, som kommer att ligga innanför denna gräns, d. v. s. området för statens frivilliga åtagande att svara för understödsverksamheten i sådana här fall.

Det är naturligtvis icke något nöje att upptråda i en fråga, som denna, men då jag tycker, att man på sina håll varit ganska orättvis i sina omdömen om utskottets förslag, har jag icke kunnat underlåta att anföra detta, särskilt då

Ang. arliga understöd åt e. o. vaktkonstapelns C. F. Anderssons och vaktkonstapelns P. G. Nilssons änkor.
(Forts.)

Ang. årliga
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)

jag, som sagt, varit i tillfälle att åhöra den mycket ingående debatt, som fördes i utskottet i denna fråga. Ur känslsynpunkt skulle det onekligen varit angenämare att kunnat biträda reservanternas förslag. Men med hänsyn till att man icke vet någonting annat om konsekvenserna därav, än att de troligen skulle bli ganska stora, och då utskottet enligt mitt förmenande presterat ur saklig synpunkt mycket bärande skäl för syftet med sitt förslag, kommer jag, som frågan nu ligger, till det resultatet, att jag i den förevarande punkten biträder utskottets förslag med den ändringen i motiveringen, som har föreslagits av herr Lindman. Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till detta förslag.

Herr **Höglund**: Herr talman! Endast några ord. Jag begärde ordet egentligen endast för att göra en rättelse i mitt yrkande, som jag framställde, då jag hade ordet första gången i denna fråga. Jag ber då att i anslutning till vad herr Bäcklund yrkat, yrka bifall till punkten a) i utskottets utlåtande nr 1 och avslag å punkten b).

Då jag nu erhållit ordet, skall jag be att få tillägga ännu några ord med anledning av den siste ärade talarens anförande. Han åberopade riksdagens skrivelse 1926 nr 149. Ja, det är ju visserligen sant, att utskottet det året fattade ett sådant principbeslut, men det har dock här också anförts att detta principbeslut icke står i vägen för den princip, som utskottet för närvarande är betänkt på att införa. Det är ju alldeles klart, att änkorna, om de veta av att de icke få pension, om det vid tiden för deras ansökan om pension har förflutit mer än tio år sedan mannens död, komma med sina pensionsansökningar på ett tidigare stadium.

Herr Borggren ställde i utsikt en ganska vittgående utredning rörande de följer en sådan pensionsprincip skulle kunna få för staten. Jag vill emellertid icke vara med om att anbefalla en sådan utredning. Jag föreställer mig, att den skulle bli dyr och omfattande, och att det skulle bli svårt att nå ett verkligt resultat. I realiteten tror jag att själva utredningsarbetet skulle bli ganska dyrbart för staten. För övrigt vill jag påpeka, att Kungl. Maj:t ju ligger inne med ett utarbetat förslag till familjepensionering. Om detta förslag blir genomfört, blir också de pensionsbehövandes antal begränsat. Och då bli ju också de fall, där sådana här pensioner kunna ifrågakomma icke så många, men det är ju någonting, som understrukits förut av en del talare.

Vidare har man sagt, att sambandet mellan mannens statstjänst och ankans levnadsförhållanden efter tio års förlopp kan anses avbrutet. Ja, varför icke lika gärna vid tio år, som vid elva år? Nu framhöll ju herr Eklund, om jag icke fattade honom fel, att det var svårt att få riktig klarhet beträffande tjänstetider och tjänstgöringsförhållandena för de personer, vilkas änkor skulle ifrågakomma till pension. Jag vill bara påpeka, att den man, som det här är fråga om, hade tjänstgjort i tjugutvå år, och vi skola väl i första hand hålla oss till den person, som det i denna punkt är fråga om.

Jag kan icke underlåta, att rikta en replik till herr Borggren. Han sade i anslutning till sitt yrkande om bifall till herr Lindmans förslag, att riksdagen genom ett bifall härtill visade, att riksdagen funnit, att det är någonting på tok i denna fråga. Ja, har jag fattat debatten rätt, har jag funnit, att det är kammaren, som har funnit att någonting är på tok med utskottet, som kommer fram med dylika principer.

De var endast detta, herr talman, som jag ville säga.

Herr **Lindman**: Herr förste vice talman! Då kammaren nu går att avgöra den föreliggande punkten, kan det ju komma att inträffa, att kammaren an-

sluter sig till utskottets kläm. Men det kan också inträffa, att kammaren ansluter sig till reservanternas kläm. Utskottets kläm omfattar bifall till punkt a) av Kungl. Maj:ts framställning och reservanternas kläm omfattar bifall till båda de förevarande förslagen till pensioner, alltså till båda punkterna a) och b). Emellertid, vilketdera förslaget som nu än kommer att bli kammarens beslut, är det av vikt, att den del av motiveringen, som jag yrkat ändring i, även rent formellt ansluter sig till kammarens beslut vare sig detta beslut blir det ena eller det andra. Nu föreställer jag mig, att herr talmannen kommer att framställa proposition på det sättet, att han först framställer proposition på bifall till klämmarna, d. v. s. utskottets respektive reservanternas klämmar, och därefter framställer proposition på motiveringarna. Då måste det ändringsförslag, som jag gjort, också framställas så, att det alternativt kan anpassa sig till reservanternas klämmar. Det ändringsförslag, som jag framställt rörande motiveringen, ansluter sig till utskottets kläm, och jag har ingen anledning att yrka någon ändring i den delen av mitt yrkande. Men skulle det vid avgörandet befinnas att kammaren ansluter sig till reservanternas förslag beträffande klämmarna, då hemställer jag, herr talman, som ett alternativt yrkande, att den ändring i utskottets motivering, som jag nyss har gjort hemställan om, måtte även då stå fast, men att därjämte de båda sista styckena i utskottets motivering, nämligen det stycke, som börjar med »På grund av det anförda» och det stycke, som börjar med »Vad därefter angår» i så fall måtte utgå.

Detta är en rent formell angelägenhet och har icke någonting med själva sakfrågan att göra.

Herr Borggren: Herr förste vice talman! Jag ber endast att få tillkännagiva, att jag, då jag instämt i herr Lindmans föregående förslag, även instämmer i den ändring i detta förslag, som nu senast gjorts av herr Lindman.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, yttrade herr förste vice talmannen, att han med anledning av de yrkanden, som under överläggningen gjorts, komme att framställa särskilda propositioner dels angående vart och ett av momenten a) och b) av utskottets hemställan, dels ock beträffande utskottets motivering; och blev till en början på herr förste vice talmannens därå givna proposition utskottets hemställan i mom. a) av kammaren bifallen.

Vidare framställde herr förste vice talmannen propositioner beträffande utskottets hemställan i mom. b), nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande moment, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Bäcklund m. fl. avgivna, vid momentet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Slutligen gav herr förste vice talmannen vidkommande motiveringen propositioner dels på godkännande av motiveringen i den av herr Bäcklund m. fl. vid mom. b) fogade reservationen, dels ock på bifall till herr Lindmans under överläggningen i avseende å motiveringen alternativt framställda yrkande; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse svaren hava utfallit med övertvägande ja för den senare propositionen. Herr Bäcklund begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren beträffande motiveringen i punkten 1 av bankoutskottets utlåtande nr 32 bifaller herr Lindmans under överläggningen alternativt framställda yrkande, röstar

Ja;

*Ang. ärligt
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Forts.)*

Ang. *ärliga*
understöd åt
e. o. vaktkon-
stapeln C. F.
Anderssons
och
vaktkonstapeln
P. G. Nilssons
änkor.
(Fortn.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt motiveringen i den av herr Bäcklund m. fl. vid punkten 1 b) fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren beträffande motiveringen bifallit herr Lindmans under överläggningen alternativt framställda yrkande.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Ang.
understöd åt
fängelse-
läkaren A. E.
Strömstedts
änka.

Punkten 2, angående understöd åt fängelseläkaren A. E. Strömstedts änka.

I en till riksdagen avlåten, den 16 mars 1928 dagtecknad proposition, nr 200 hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att läkaren vid centralfängelset å Härlanda Adolf Efraim Strömstedts änka Gerda Maria Katarina Strömstedt, född Comstedt, finge från och med den 1 februari 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av Kungl. Maj:ts proposition väckta likalydande motioner, nämligen i första kammaren nr 301 av herr *Petrén* och i andra kammaren nr 478 av herr *Kristensson* i Göteborg, i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville besluta, att läkaren vid centralfängelset å Härlanda Adolf Efraim Strömstedts änka Gerda Maria Katarina Strömstedt, född Comstedt, skulle från och med den 1 februari 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen, med avslag å ovanberörda motioner, i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Bäcklund*, *Höglund* och *Thore*, vilka yrkat, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågakarande proposition och med bifall till de i ämnet väckta motionerna måtte medgiva, att fängelseläkaren A. E. Strömstedts änka måtte från och med den 1 februari 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Thore**: Herr talman! Som kammaren torde finna har vid denna punkt av utskottets utlåtande fogats en reservation av herrar Bäcklund och Höglund samt mig. Det gäller här ingen principfråga. Reservanterna hava ansett, att det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet är något litet och att det i enlighet med motionärernas förslag borde företagas en höjning från 384 kronor till 600 kronor. Det förstnämnda beloppet är det lägsta pensionsbelopp, som lämnas. Vi hava här ansett det vara skäl för en höjning, då det gäller änkan efter en läkare, som under jämförelsevis lång tid haft befattning i statens tjänst. Visserligen har befattningen icke varit någon huvudsyssla, men har å befattningen nedlagts, därom äro icke meningarna delade, ett mycket värdefullt arbete.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Borggren**: Herr talman! De synpunkter, som den föregående ärade talaren nu framförde, framfördes även i utskottet, när vi där behandlade ärendet. Fängelseläkare är icke berättigad till pension från statens sida, ej heller hans efterlevande. Man kan i detta fall inte heller göra gällande, att mannens arbete som läkare vid Härlanda fängelse varit hans huvudsyssla. Denna syssla har nog mera varit en bisyssla. Såsom stöd för framställningen om att det skulle företagas en ökning av det av Kungl. Maj:t begärda understödet, har man anfört, att den ifrågavarande läkaren ofta nog icke tog betalt för det arbete, han utförde privat, utan varit mycket tillmötesgående. Man borde därför från riksdagens sida visa sig generös mot de efterlevande och höja beloppet. Den synpunkten har icke kunnat vara avgörande vid ärendets behandling inom utskottet. Utskottsmajoriteten har ansett sig icke kunna gå högre än till det belopp, som av Kungl. Maj:t förslagits.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Höglund**: Herr talman! Jag vill blott med några ord motivera, varför jag ansett mig kunna gå med på den avgivna reservationen, som förordar en förhöjning av det för denna änka föreslagna understödsbeloppet. Principen är ju här bruten. Utskottet går med på att bevilja änkan ett årligt understöd av 384 kronor. I sådana fall, där det finns barn, brukar man bevilja tillägg för dessa. I det förevarande fallet är sådana omständigheter förhållanden, som kunna åtminstone i någon mån jämföras med dessa. Det framgår av handlingarna, att änkan har en sinnessvag son att draga försorg om och att om dennes tillfrisknande, enligt vad som inhämtats, icke torde finnas någon förhoppning. Jag har gått med på denna utökning av understödet till änkan, därför att hon skall kunna få någon större möjlighet utöver vad hon eljest får att medverka till sonens försörjning. Detta är anledningen till att jag kunnat gå med på en höjning av det föreslagna understödet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Jag har tillåtit mig väcka en motion om en något förhöjd pension. Samma motion har väckts i första kammaren av professor Petré. Jag skulle verkligen vilja vädja till kammaren att i detta fall biträda reservationen, som ansluter sig till ifrågavarande motion. Jag tror, att av min föregående verksamhet i riksdagen i dessa pensionsfrågor torde framgå, att jag icke i onödan vill locka kammaren in på sådana vägar, som leda till betänkliga konsekvenser. Jag kan försäkra, att det i detta fall icke finns några konsekvenser av en sådan art, att den enskilde riksdagsmannen eller denna kammare i sin helhet behöver taga hänsyn till dem.

Den person, vars efterlevande änka det här gäller att bevilja något understöd, har under hela sin verksamhet varit en de fattigas vän, som i motsats mot många andra av sin yrkesbröder utövat sin verksamhet för ingen eller liten betalning. Han var en av de få rättspsykiatriskt bildade fängelseläkarna. På grund därav fick han uppdrag ifrån hela landet, för vilka arvode utgick efter en särskild taxa. Vi motionärer hava begärt att även härtill skulle tagas någon liten hänsyn, då det gällde att bestämma det pensionsbelopp, som hans änka skulle få och vi ha ansett oss kunna göra detta så mycket mera som numera fråga uppkommit att ordna detta arbete genom särskilda tjänstemän av hospitalsläkares grad. Nu har av föregående talare vitsordats, att änkan befinner sig i synnerligen bekymmersamma omständigheter. Det var en mycket liten behållning i boet, på grund av de omständigheter, som jag förut nämnt. Vidare har änkan en sinnessjuk son att draga försorg om; och 384 kronor är ett ganska litet belopp, det räcker icke till mer än en liten del av hyran. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen, vilken innebär, att änkans pen-

*Ang.
understöd ut
fängelseläkaren A. E.
Strömstedts
änka.
(Forts.)*

Ang.
understöd åt
fängelse-
läkaren A. E.
Strömstedts
änka.
(Forts.)

sion sättes till 600 kronor. Detta belopp kan vara skäligt, då hänsyn tages till hela den verksamhet, mannen utövat för det allmänna och staten. Jag ber således att få vädja till kammaren att biträda reservationen, i synnerhet som ett bifall till reservationen icke kan medföra några konsekvenser, då det är så ytterst få personer, som ha och ha haft samma ställning som framlidne doktor Strömstedt.

Häruti instämde fröken *Wellin*.

Herr **Lovén**: Herr talman! Då herr Kristensson åberopade sin föregående verksamhet i pensionsfrågor, så får man nog säga, att den verksamheten varit av den art, att om han kunde gå med på Kungl. Maj:ts förslag på den tiden, då han var ordförande i bankoutskottet, så var det allt. Ty sådana motioner som den här har han själv ofta varit med om att avfärda; i regeln yrkades från herr Kristenssons sida avslag. Jag tycker därför, att herr Kristensson inte skulle särskilt åberopa sin verksamhet på detta område. Inte har han hjälpt mig och herr Bäcklund, när det gällt fattiga änkor. Denna hans verksamhet duger inte att åberopa här inför oss, som varit tillsammans med herr Kristensson i bankoutskottet.

Nu förhåller det sig så, vilket herr Kristensson icke torde kunna förneka, att om doktor Strömstedt varit med i en pensionskassa och erlagt avgifter som ordinarie befattningshavare, så hade änkan erhållit ett årligt understöd av 460 kronor plus därå belöpande tillägg.

Statskontoret anför, att det varit en ganska liten del av denne läkares arbetstid, som han ägnat åt fängesläkaresysslan, och det är med viss betänksamhet man går med på att förorda något alls för änkan. Departementschefen säger, att det är ömmande omständigheter som gjort att man kunnat föreslå det belopp, som ifrågasatts. Nu har man också i utskottet tagit hänsyn till, när det varit frågan om dylika fall, synnerligen ömmande personliga omständigheter, och man har då gått med på ett giva en änka det belopp, hon skulle ha fått, om mannen varit ordinarie och erlagt pensionsavgifter, med avdrag av ett belopp, motsvarande de icke erlagda avgifterna. Det är riktigt, att i det nu förevarande fallet ömmande omständigheter föreligga. Därför får också denna änka, såsom tidigare andra, för vilka kunnat påvisas sådana omständigheter, ett understöd. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4, angående pension åt daglönaren O. W. Mattssons änka.

Ang. pension
åt daglönaren
O. W. Matts-
sons änka.

I en till riksdagen avlåten, den 10 februari 1928 dagtecknad proposition, nr 76, hade Kungl. Maj:t under punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Otto Wilhelm Mattssons änka Hildgard Amanda Mattsson, född Nilsson, finge från och med den 1 januari 1928, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Efter föredragning av punkten, yttrade:

Herr **Kloo**: Herr talman! I enlighet med det beslut, kammaren fattat vid punkt 1:o mom. b), ber jag att beträffande punkt 4:o, där utskottet avstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, få hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Ang. pension
ät daglönaren
O. W. Matts-
sons änka.
(Forts.)

Herr **Borggren**: Herr talman! Jag skall icke upptaga tiden, då vi nu ha hållit på så länge med detta bankouts-kottsutlåtande och utvecklat de olika synpunkterna, utan jag skall endast tillåta mig att helt kort yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Rydén**: Herr talman! Jag skulle vilja ifrågasätta, om det icke vore lämpligast, att man till bankouts-kottet återremitterade de punkter, där bankouts-kottet icke gått in i någon realprövning av i ämnet gjord framställning utan avstyrkt på grund av den princip, som utskottet uppställt men som nu kammaren har övergivit. Det förhållandet gäller på några av de efterföljande punkterna. Det förefaller mig, som om det skulle vara synnerligen välbetänkt, att bankouts-kottet finge lov att taga dessa framställningar under omprövning ur rent sakliga synpunkter.

Jag tillåter mig således, herr talman, att yrka återremiss på denna punkt.

Med herr Rydén förenade sig herr *Lindman*.

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag har intet emot en återremiss. Jag hade tänkt föreslå att på de punkter, där kungl. propositioner blivit avstyrkta, kammaren skulle, i likhet med vad som skett beträffande punkt 1:o mom. b), bifalla de kungl. propositionerna, men, när det gällde motionsvis framförda förslag, företaga återremiss. Emellertid är det kanske för konsekvensens skull, riktigast som herr Rydén föreslagit, att vi återremittera samtliga punkter, där utskottet har yrkat avslag på grund av den nu av kammaren ogillade tioårsbegränsningen.

Jag ber således att få återtaga mitt förslag och att få yrka bifall till herr Rydéns förslag.

Herr **Lindman**: Herr talman! Jag ber också att få instämma i herr Rydéns yrkande.

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Jag ber att få instämma i herr Rydéns yrkande.

Herr **Höglund**: Herr talman! Även jag ber att få instämma i herr Rydéns yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, förklarade sig herr talmannen först vilja framställa propositioner beträffande yrkandet om punktens återförvisande till utskottet för förnyad behandling. I enlighet härmed gav herr talmannen propositioner dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på avslag därå; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid nu skedd föredragning av *punkten 6*, angående pension åt daglönaren I. Göranssons änka, begärdes ordet av

Herr **Kloo**, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få yrka återremiss.

Med bifall till den av herr Kloo sålunda gjorda hemställan beslöt kammaren återförvisa ifrågavarande punkt till utskottet för förnyad behandling.

Härpå föredrogs *punkten 7*, angående pension åt daglönaren S. J. Magnussons änka; och yttrade därvid

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag anhåller att få yrka återremiss även på denna punkt.

På herr talmannens därå framställda proposition blev jämväl denna punkt av kammaren återförvisad till utskottet för förnyad behandling.

Punkterna 8—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. pension åt fänriken i flottans reserv *E. Ljungströms änka.* *Punkten 15*, angående pension åt fänriken i flottans reserv E. Ljungströms änka.

I en till riksdagen avlåten, den 9 mars 1928 dagtecknad proposition, nr 164, hade Kungl. Maj:t under punkten 3 föreslagit riksdagen medgiva, att fänriken i flottans reserv Einar Ljungströms änka Astrid Hulda Viola Ljungström, född Hansson, finge från och med den 1 juli 1927, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande livränta, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 756 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande framställning, måtte medgiva, att — — — lika med Kungl. Maj:t — — — en årlig pension av 456 kronor.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Borggren* och *Lovén*, vilka yrkat avslag såväl å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning som å utskottets hemställan i ämnet.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Lovén**: Herr talman! När någon statstjänare avlidit på grund av olycksfall i tjänsten, ha i regel änkan och barnen fått ett litet understöd eller en pension, såvida ömmande omständigheter förelegat och de varit i behov därav. Det har i varje fall prövats, huruvida sådan pension skulle utgå. Ifråga om omkomna flygare har det säkert varit så i regeln, att de anhöriga till dem fått pension eller understöd. Sådant understöd har lämnats till hustru och barn, far eller mor, i varje fall till dem, som varit beroende av den omkomnes arbetsförtjänst. Kammaren har också alldeles nyss beslutat i ett sådant fall. Tidigare, då flygkonsten var ny och oprövad och den icke kunde sägas vara utexperimenterad, då riskerna voro mycket större än de numera äro, kunde detta ju vara berättigat. Nu anser jag, att dessa understöd till anhöriga efter omkomna flygare böra inskränkas till att utgå på samma sätt som för anhöriga till andra, som omkommit genom olyckshändelse i statens tjänst. Risken vid flygning är numera så ringa, att den icke kan sägas vara större än risken vid vilken som helst av våra kommunikationer. Jag anser därför, att pension

till efterlevande till omkomna flygare icke bör utgå i andra fall än där ömmande omständigheter vid undersökning och utredning befunnits föreligga.

Här gäller det nu en änka, som inte är mer än 22 år gammal, och hon har inga barn. Hon har vidare tillerkänts en årlig livränta på 750 kronor. Nu begär man, att hon skulle få utöver denna livränta en årlig pension av 456 kronor plus därpå belöpande tillägg. Marinförvaltningen har i avgivet yttrande anfört, att sådana ömmande omständigheter i förevarande fall icke syntts föreligga, som skulle kunna föranleda utverkande av pension åt sökanden. Det anser jag också. En änka, som blott är 22 år, som är frisk och arbetsför — något annat har icke framgått av utredningen — bör inte få mer än den livränta, som redan kommit henne till del. Här har förut talats om — det framhölls av fru Hegardt — att det är vackert att vid unga år icke taga emot pension utan vänta tills man blir gammal och först då begära den. Nu kommer man och begär understöd för en änka, som blott är 22 år, barnlös och som, såvitt man vet, icke kan åberopa ömmande omständigheter. Då är man inne på en annan princip än den, som man med näbbar och klor förfäktar; att man bör vänta med pension tills den är av behovet påkallad.

Jag kan inte hjälpa, att jag tycker, att utskottet gått litet för långt, då det nu är med om att bevilja ett understöd å denna unga, friska och arbetsföra änka utöver henne redan tillkommande livränta. Om denna tjugutvåriga änka skulle leva och bli åttio år, så kommer hon att uppbära inemot 74.000 kronor. Jag tycker, att vi ha så många andra änkor, fattiga, sjuka, orkeslösa änkor att hjälpa, att denna unga änkefru kunde vänta till dess hon verkligen bleve i behov av det ifrågasatta understödet. Då kunde det komma in en framställning till riksdagen, så länge icke principen om de tio åren är fastslagen. Hade den blivit fastslagen, skulle jag icke sagt något. Då den frågan står öppen, kan man vänta med denna pension.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka avslag på såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag och bifall till den av mig och herr Borggren vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Bäcklund: Herr talman! När utskottet här föreslagit en pension utöver den livränta, som denna änka åtnjuter, så har detta skett i enlighet med en gammal princip, som riksdagen tidigare tillämpat. Ty då en person, anställd i flygvapnet, har gått bort till följd av olycksfall i tjänsten, så har riksdagen vid varje sådant tillfälle något utökat änkepensionen. Utskottet har därför ansett, att utskottet i detta fall icke gärna kunde avslå Kungl. Maj:ts framställning. Kungl. Maj:t hade visserligen föreslagit ett belopp av 750 kronor, vilket tillstyrkts av statskontoret, men summan har av utskottet nedprutats till 456 kronor, så att denna änkas sammanlagda pensionsförmåner skulle komma att uppgå till 1,200 kronor. Det är visserligen sant, att denna änka är ung, och om man bara ser på det förhållandet, skulle man kanske kunna gå den väg, som herr Lovén gått. Men jag förstår inte, varför riksdagen skulle i detta fall ställa sig på en annan ståndpunkt, än riksdagen förut intagit i just sådana här fall. Att änkan är ung, är ju bra ur viss synpunkt. Men man kan ju också se saken ur den synpunkten, att hon så nyligen blivit gift med denne flygare, och det kan väl då inte annat än vara ömmande, att hon mist sin man så omedelbart efter giftermålet. Jag tycker, att detta också kan vara ett skäl, som talar för, att riksdagen bör vidhålla den ståndpunkt, som riksdagen tidigare intagit, och således något premiera de efterlevande efter dem, som förolyckas i detta farliga yrke. Utskottet har som sagt vidhållit den ståndpunkt riksdagen tidigare intagit i dessa frågor, när utskottet tillstyrkt denna pension, churu med någon prutning av summan, så att hon skulle få sammanlagt 1 200 kronor med den livränta, som tillerkänts henne.

*Ang. pension
åt fänriken i
flottans reserv
E. Ljung-
ströms änka.*

(Forts.)

Ang. pension
åt fänriken i
flottans reserv
E. Ljung-
ströms änka.

(Forts.)

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr *Kloo* instämde häruti.

Herr *Lovén*: Herr *Bäcklund* säger, att det måtte väl vara en ömmande omständighet, att hon mist sin man så strax efter giftermålet. Ja, det är visst och sant, att det är mycket ömmande och sorgligt. Men inte skall staten därför betala en pension på 456 kronor. Vi kunna inte därmed ge henne hennes man tillbaka. Vi kunna deltaga i hennes sorg, men inte skall staten betala för det. En kammarledamot har lämnat den upplysningen, att han känner till en kvinna, som pensionerades när hon var 24 år och sedan levde tills hon blev 92 år. Så kan det bli här också.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr *Lovén* begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 15 av utskottets förevarande utlåtande nr 32, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkterna 16—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19, angående pension åt tre änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona, föredrogs nu; och yttrade därvid

Herr *Kloo*: Herr talman! Jag tillåter mig i denna punkt yrka bifall till utskottets hemställan i mom. a) samt att mom. b) återremitteras till utskottet.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen först framställt proposition beträffande mom. a) biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

Härefter beslöt kammaren på herr talmannens därå givna proposition att återförvisa mom. b) till utskottet för förnyad behandling.

Vid härfpå skedd föredragning av *punkten 20*, angående årligt understöd åt änkor efter vissa anställningshavare vid flottans station i Karlskrona, anförde

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag hemställer även i denna punkt om bifall till utskottets förslag i mom. a) samt återremiss till utskottet beträffande mom. b).

Vidare yttrades ej. Herr talmannen framställde först proposition på bifall till utskottets hemställan i mom. a); och fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Sedan herr talmannen härefter givit proposition beträffande mom. b), beslöt kammaren återförvisa momentet till utskottet för förnyad behandling.

Härpå föredrogs *punkten 21*, angående årligt understöd åt daglönaren A. J. Johanssons änka. Därvid yttrade

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag hemställer om återremiss till utskottet av denna punkt.

Med bifall härtill beslöt kammaren återförvisa punkten till utskottet för förnyad behandling.

Vidare föredrogs *punkten 22*, angående årligt understöd åt änkor efter första klass sjömännen E. Jonasson och F. J. Andersson.

Ordet begärdes därvid av

Herr **Kloo**, som anförde: Herr talman! Jag anhåller, att denna punkt måtte återremitteras till utskottet.

Jämväl denna punkt återförvisades till utskottet för förnyad behandling.

Punkten 23, angående årligt understöd åt sju änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona, föredrogs nu; och yttrade därvid

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i mom. a), samt att mom. b) återremitteras till utskottet.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen först framställt proposition beträffande mom. a), biföll kammaren utskottets i nämnda moment gjorda hemställan.

Härefter beslöt kammaren på herr talmannens därå givna proposition att återförvisa mom. b) till utskottet för förnyad behandling.

Punkten 24.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 25*, angående årligt understöd åt daglönaren M. A. Anderssons änka, yttrade

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag ber att få föreslå återremiss till utskottet av denna punkt.

Med bifall härtill beslöt kammaren återförvisa punkten till utskottet för förnyad behandling.

Punkterna 26 och 27.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 29.

Punkten 28, angående årligt understöd åt korpralen C. H. Sandbergs änka, föredrogs nu; och yttrade därvid

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag anhåller, att denna punkt måtte återremitteras till utskottet.

Vidare anfördes ej. Punkten återförvisades till utskottet för förnyad behandling.

Punkten 29.

Utskottets hemställan bifölls.

Härefter föredrogs *punkten 30*, angående årligt understöd åt korpralen K. A. Magnussons änka. Därvid anförde:

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag anhåller, att punkten återremitteras till utskottet.

Vidare yttrades ej. Kammaren beslöt återförvisa punkten till utskottet för förnyad behandling.

Punkterna 31 och 32.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 33*, angående årligt understöd åt sex änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona, anförde

Herr **Kloo**: Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan i mom. a) samt att mom. b) återremitteras till utskottet.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen framställde först proposition på bifall till utskottets hemställan i mom. a); och fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Sedan herr talmannen härefter givit proposition beträffande mom. b), beslöt kammaren återförvisa momentet till utskottet för förnyad behandling.

Ang. årligt understöd åt soldaten F. A. Nihls änka.

Punkten 34, angående årligt understöd åt soldaten F. A. Nihls änka.

I en inom andra kammaren av herr *Svensson* i Grönvik väckt motion, nr 182, hade föreslagits, att riksdagen ville anslå ett belopp av 400 kronor årligen att utgå såsom understöd åt framlidne soldaten vid Kalmar regementes 8 kompani nr 62 Frans August Nihls efterlevande änka Emilia Petersdotter Nihl, så länge hon levde ogift.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Punkten föredrogs. Därvid anförde

Herr **Svensson** i Grönvik: Herr talman! Efter det principiella beslut kammaren fattat tillåter jag mig hemställa om återremiss till utskottet av denna punkt.

Herr **Bäcklund**: Ja, i detta fall synes det icke nödvändigt att återremittera frågan till utskottet, ty denna motion är behandlad av utskottet, som kommit

till det resultatet, att utskottet icke kunnat förorda bifall till motionen. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. årligt
understöd åt
soldaten F. A.
Nihls änka.*
(Forts.)

Herr *Kloo* instämde häruti.

Herr *Svensson* i Grönvik: Herr talman! Det förefaller mig, som om man borde kunna upptaga denna fråga till ny prövning, ty saken ligger nog ändå till på det sättet, att den av utskottet uppställda tioårsgränsen i detta fall också i viss mån bidragit till att utskottet intagit den ståndpunkt som utskottet gjort. Men då det har ställts under debatt, huruvida kammaren bör återremittera ärendet eller inte, så kanske det tillåtes mig att anföra de synpunkter, jag haft, då jag väckt ifrågavarande motion.

Det är ju så, att jag väckte en motion föregående år i denna fråga. Men på grund av sparsamhetsskäl lät jag då inte trycka bilagorna till motionen. Och när ärendet förekom i kammaren, var det mycket svårt för mig att uppträda därför att kammaren inte kände till förhållandena, såsom de hade gestaltat sig. Jag har därför i år tillåtit mig att återupprepa motionen.

Det är i detta fall alldeles obestriddigt, att soldaten Nihl dött på grund av olycksfall under tjänstgöring, nämligen på resa till tjänstgöringsorten. Nu har utskottet stannat vid ett uttalande, att en bidragande orsak till dödsfallet möjligen varit, att han använt spritdrycker. Även om detta vore fallet, så skulle det ju därför inte vara bättre ställt för änkan. Men jag vill särskilt betona, att så icke varit fallet. Jag kände honom själv mycket väl. Han var en mycket skötsam man. Av kamrater i tjänsten har vitsordats, att han var mycket skötsam även som arbetskamrat. Han var icke alls hemfallen åt spritbruk i sådan omfattning, att det kan ha haft något som helst avgörande inflytande i detta fall. Nu har det förut talats om, att det är svårt att bedöma fallet, när det är fråga om en pension eller ett understöd efter en person, som gått bort för så länge sedan. Ja, jag skall icke återupprepa de skäl, som anförts, bl. a. av fru Hegardt i ett verkningsfullt anförande, och som tala för att pensioner böra kunna beviljas även i sådana äldre fall. Denna änka har icke tidigare begärt pension, därför att hon icke behövt det. Men nu är hon i det läget, att hon icke kan försörja sig själv utan måste lita till det allmänna. Hennes barn äro icke i den ekonomiska ställningen, att de kunna underhålla henne utan men för egen utkomst. Hon har en viss motvilja mot att taga emot understöd från fattigvården, och därför har hon vänt sig till mig i denna sak. Nu sade herr Borggren tidigare, att i sådana här fall vänder sig vederbörande till en riksdagsman, och han är genast villig att väcka en motion. Men det är väl ändå inte något så särskilt lockande att framlägga motioner om understöd. Ty bankoutskottet behandlar sannerligen inte sådana motioner med så stor välvilja, att man har anledning att väcka motion bara därför att det kommer någon och gör en framställning därom. Man försöker nog först pröva fallet och se till, huruvida framställningen är sakligt berättigad, innan man framlägger en motion. Vad detta fall beträffar, måste jag säga, att här föreligger särskilt ömmande omständigheter. Personen i fråga dog under tjänstgöring. Det har icke bestritts. Han tillhörde den gamla indelta stammen. Dessa indelta soldaters levnadsförhållanden känna vi nog litet var till, och vi böra därför veta, att det icke kunde vara synnerligen väl ekonomiskt ställt för hans efterlevande, då han dog. Den saken är uppenbar. Bouppteckningen visade också tillgångar på endast 800 kronor, och änkan hade på den tiden flera oförsörjda barn. Nu har utskottet nämnt, att denna änka icke haft någon rätt till understöd, då 1909 års lag om ersättning för olycksfall under militärtjänst icke är tillämplig i detta fall. Ja, det kan vara möjligt. Men jag vill framhålla, att det icke bör vara något avskräckande för andra kammaren att bifalla motionen, enär ett dylikt

Ang. årligt
understöd åt
soldaten F. A.
Nihls änka.
(Forts.)

beslut icke kan hava några stora konsekvenser. Ty den gamla indelta stammen har ju numera upphört, och det kan därför icke bli några vidlyftiga ekonomiska konsekvenser, därest ett understöd skulle beslutas i detta fall.

Jag skall nu icke uppehålla kammarens tid längre. Jag ber, herr talman, att i första hand få yrka, att ärendet återremitteras till utskottet, samt, därest detta icke bifalles, bifall till den av mig väckta motionen,

I detta yttrande instämde herr *Petersson* i Broaryd.

Herr Borggren: Herr talman! Det gäller här en motion, som förelåg redan vid fjolårets riksdag och som då avstyrktes av ett enhälligt bankoutskott och avslogs av båda kamrarna. Trots detta har motionären nu återkommit med samma framställning, utan att någon ny utredning i saken förebragts. Att utskottet avstyrkt understöd i detta fall, där mannens död för övrigt inträffat för över 15 år sedan, beror, såsom framgår av utskottets utlåtande därpå, att utredning ej kunnat vinnas, huruvida den ifrågavarande soldaten Nihls död förorsakats av olycksfall eller överhuvud taget rörande de närmare omständigheterna i samband med dödsfallet. Det är vidare att märka, att bestämmelserna angående ersättning för kroppsskada på grund av olycksfall i tjänsten icke varit tillämpliga i detta fall.

Denna fråga ligger så till, att någon ny utredning icke torde kunna förekomma. Under sådana förhållanden kan det icke finnas något skäl att återremittera ärendet till utskottet, utan det är lika bra, att kammaren fattar beslut, då frågan nu föreligger. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde först propositioner beträffande yrkandet om punktens återförvisande till utskottet för förnyad behandling, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på avslag därå; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den senare propositionen.

Härefter blev på herr talmannens därå givna proposition utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkten 35.

Utskottets hemställan bifölls.

Sedan *punkten 36*, angående årligt understöd åt fanjunkaren L. B. Sundblads änka, härpå föredragits, yttrade

Herr Olsson i Berg: Herr talman! I denna punkt har jag tillsammans med herrar Wikström och Höglund fogat en reservation. Nu har här beträffande flera punkter beslutits återremiss till utskottet, och jag skall be att få hemställa, att också denna punkt måtte återremitteras till utskottet. Jag skall icke trötta kammaren med att framdraga de skäl, jag haft för motionen, utan jag ber som sagt, att få yrka återremiss även beträffande denna punkt.

Herr Kloo: Ja, herr talman, jag har intet annat yrkande än om återremiss till utskottet av denna punkt.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt återförvisa punkten till utskottet för förnyad behandling.

Punkterna 37—41.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 42, angående pension åt änkor efter vissa befattningshavare vid Strömholms hingstdepå.

*Ang. pension
åt änkor
efter vissa
befattnings-
havare vid
Strömholms
hingstdepå.*

I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1928 dagtecknad proposition nr 110 hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen

1:o) medgiva, att avlidne gårdssmeden vid Strömholms hingstdepå Gustaf Oskar Blomdahls änka Kristina Bernhardina Blomdahl, född Nordstedt, avlidne skogvaktaren vid samma hingstdepå Otto Fredrik Lindholms änka Augusta Maria Lindholm, född Holmqvist, och avlidne stallbetjänten vid samma depå Gustaf Edvard Wallenbergs änka Matilda Lovisa Wallenberg, född Forsblom, var för sig finge komma i åtnjutande av änkepension till ett belopp av 384 kronor om året, att utgå från och med den 1 januari 1928 så länge de förbleve i sitt nuvarande änkestånd; dock att pension för tid, varunder pensionär vore i åtnjutande av kontant understöd från depåförvaltningen, skulle minskas med sålunda utgående belopp; ävensom

2:o) förklara, att pensionerna skulle utgå i första hand av det årliga överskott, som kunde uppstå å avkastningen av den hos pensionskassan för tjänstemännen vid Strömholms hingstdepå samt deras änkor och barn samlade pensionsfond, sedan de årliga pensionsbeloppen till kassans övriga pensionärer guldits, samt, i den mån detta överskott icke försloge för ändamålet, från allmänna indragningsstaten.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr **Pettersson** i Köping: Herr talman! I anslutning till mitt yttrande vid punkt 1, då jag sade, att jag skulle återkomma senare, så vill jag nu yttra några ord, ty jag åsyftade just punkt 42. Denna avser, som herrarna finna, pension åt tre stycken änkor vid Strömholms hingstdepå. Denna punkt grundar sig på en framställning av Kungl. Maj:t. Det är en kungl. proposition, som är tillstyrkt av såväl stuteriöverstyrelsen som statskontoret. Utskottet har funnit det lämpligt att yrka avslag på den kungl. propositionen. Jag föreställer mig, att det är en följd av tioårsspärren. Jag skall be att utan vidare motivering få hemställa, att denna punkt återmitteras till utskottet.

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Denna punkt är icke av samma slag som övriga punkter, som återremitterats. Denna fråga är i utskottet sakbehandlad och behöver därför icke remitteras åter till utskottet. Här kan icke bli någon ändrad uppfattning i utskottet. Här gäller det några änkor, som få understöd på grund av vissa anordningar för de vid hingstdepån anställdas efterlevande. Dessa belopp äro små, det är det ingen som bestrider, men de ha fått vederbörligt pensionstillägg och dyrtidstillägg av staten i överensstämmelse med vad som tillkommer andra änkor, som ha pension. Det finnes många, som ha lika små pensioner, och det har behandlats i samband med herr Peterssens i Lerbäcksbym motion förra året. Utskottet ställde sig då på avslag, därför att utskottet ansåg att riksdagen hade höjt upp pensionerna till det dubbla eller tredubbla på de grundbelopp, som vederbörande hade. Här gäller det icke något annat. Om vi gå in för detta, få vi gå in för att höja de mindre pensionerna i allmänhet. Man kan icke taga frågan isolerad. Det finnes mycket folk, som har familjepensioner med så små belopp, som förekom-

Ang. pension
åt änkor
efter vissa
befattnings-
havare vid
Strömsholms
hingstdepå.
(Forts.)

ma här, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Pettersson** i Köping: Herr talman! Jag tänkte icke vidare behöva yttra mig i denna punkt, men jag nödgas göra det på grund av herr Bäcklunds yttrande. Jag måste först meddela, att kammaren så sent som 1927, och även 1926, beviljat pension åt änkor efter avlidna befattningshavare vid Strömsholms hingstdepå. De hade samma ställning som dessa nu ifrågavarande. Vid det tillfället fann utskottet ingenting att anmärka mot den framställning, som gjordes från Kungl. Maj:t.

Nu är det så, att ett par stycken av dessa änkor ha varit änkor relativt länge. I ett fall överstiger tiden 15 år. Men jag kan i anslutning till vad jag vid punkt 1 sade icke godkänna denna princip, att då tiden överstiger 10 år, befattningshavares efterlevande änkor skola uteslutas från pension.

Vad beträffar den tredje änkan eller änkan Wallenberg så är det så, att hennes man dog 1925, och det är således icke många år sedan dess. Hon kan icke falla inom tioårsgränsen. Fallet angående denna änka är analogt med de fall, vari riksdagen fattade beslut 1927 och 1926 om pension åt änkor efter stallbetjante. Här ifrågavarande statstjänare och stallbetjänt hade varit 54 år i statens tjänst. Då finner jag det märkligt, att herr Bäcklund, som annars tycks vara nog så känslig, då det gäller sådana här spörsmål, kan säga, att det fallet icke är analogt med vad som förut förekommit i riksdagen.

Tittar man på hur dessa änkors män ha haft det beträffande lönen under den tid de tjänat staten, så finner man, att lönen varit synnerligen blygsam. Stallbetjanten Wallenberg hade en årslön av 850 kronor, och änkan Lindholms man hade en årslön av 800 kronor. De hade härjämte husrum och vissa naturaförmåner.

Det är sant, att dessa änkor ha en viss pension, men jag anser det icke rätt att blanda ihop detta. Det är en lokal pensionskassa, som finnes vid Strömsholm. Jag skall icke ingå på hur den uppkommit. Det är över hundra år sedan den uppkom, och det skedde på grund av dels anslag av staten och dels anslag från hingstdepån. Men fonden har dessutom uppstått på grund av insatser av tjänstemännen vid Strömsholms hingstdepå. Ur denna fond erhålla dessa änkor en viss liten summa. I två fall går den upp till 171 kronor och i ett fall till 163 kronor årligen. Då innebär Kungl. Maj:ts proposition att det skulle bli en utfyllnad av statsmedel. Det som fattas i 384 kronor skulle utfyllas av statsmedel. Och jag kan icke finna för min del, att det kan vara rimligt eller rättvist att avslå framställningen, särskilt som den är framförd av Kungl. Maj:t. Framställningen är tillstyrkt av stuteriöverstyrelsen och statskontoret. Liknande fall har riksdagen 1927 och 1926 bifallit, och därför ber jag ytterligare en gång, herr talman, att få yrka, att ärendet återmitteras till utskottet. Skulle icke detta yrkande vinna bifall, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde herrar *Törnkvist* i Karlskrona och *Laurén*.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Det förhåller sig, såsom den siste ärade talaren påpekade, så att det här icke är fråga om att ge full pension på 384 kronor, utan det är fråga om ett fyllnadsbelopp, så att den sammanlagda pensionen skulle komma att uppgå till 384 kronor. Att framställning beträffande de förevarande änkorna icke gjorts tidigare beror på att de hittills kunnat på ett något så när nöjaktigt sätt försörja sig, men det har nu på grund av sjuklighet och ålderdomsvaghet mött svårigheter för dem att kunna reda sig. Det har då ansetts att

regeringen borde gå in med en framställning till riksdagen, som så vitt jag kan finna, är fullständigt analog med de framställningar om pensioner åt änkor efter stallbetjante vid Strömsholm, som Kungl. Maj:t framlade till riksdagen 1926 beträffande en änka och 1927 beträffande två änkor och som blevo bifallna av riksdagen.

Nu har utskottet anfört, att det icke finner, att fallen äro fullt jämförbara med varandra. Jag kan emellertid icke förstå, vari skillnaden skulle bestå. Därutöver har utskottet beträffande två av änkorna påpekat, att deras män avlidit för 14 år sedan, och utskottet har alltså beträffande dessa två änkor begagnat sig av samma argument som rörande tidigare i dag behandlade fall och som av kammaren underkänts. Under sådana förhållanden synes det mig förefinnas rimliga skäl för att detta ärende återremitteras till utskottet.

Herr Kloo: Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på den begäran om återremiss som framställts. Detta ärende har blivit realbehandlat av utskottet, och fastän utskottet säger i slutet av sitt yttrande: »Beträffande änkorna Blomdahl och Lindholm är att märka, att deras män avlidit redan för omkring 14 år sedan», så är detta blott att fatta såsom ett ytterligare motiv för utskottets avslagsyrkande. Om ärendet återremitteras, kommer säkerligen icke utskottet att frånträda sin uppfattning. Ärendet ligger icke till på samma sätt som övriga ärenden, som återremitterats, ty beträffande dem har utskottet icke realbehandlat frågorna, utan sagt att utskottet avstyrkt framställningarna på den grund att vederbörande varit änkor över 10 år. Som sagt, här har utskottet realbehandlat ärendet, varför jag hemställer till kammaren att fatta beslut och bifalla utskottets hemställan.

Herr Borggren: Herr talman! Jag undrar, om det icke ligger en viss rättvisa i de anföranden, som hållits av en del talare, som vilja, att ärendet skall återremitteras till utskottet. Ty visserligen ha änkorna pension, men utskottet säger, att det är 14 år sedan änkorna Blomdahls och Lindholms män avlidit. Då vi förut i dag återremitterat ärenden, där utskottet yrkat avslag på framställningen om pension på den grund att det förflutit så lång tid sedan vederbörande blivit änkor, så anser jag, att även detta ärende bör återremitteras till utskottet. Jag ansluter mig sålunda till dem, som yrkat återremiss.

Herr Bäcklund: Herr talman! Jag tror, att man förbiser en del förhållanden, när man diskuterar detta spörsmål. Det är nämligen så, att dessa änkor allaredan äro pensionärer. De få pension ur en pensionskassa vid Strömsholm. Att denna ger ett litet belopp är en sak för sig. Det beror på att de avgifter, som böra påvåla befattningshavarna, icke influtit i tillräcklig grad. Det är så i andra kassor också, där pensioner utgå med små belopp. Om man går in för en höjning av pensionerna åt dessa, som ha pensioner från en viss kassa med pensionstillägg och dyrtidstillägg, så måste man taga konsekvenserna, så att ingen änka i detta land skall få mindre grundbelopp än Kungl. Maj:t föreslagit eller 384 kronor. Då vet riksdagen vad det kommer att kosta. Jag tror, att när riksdagen uttalar sig emot en utredning, borde väl riksdagen inte gå in för höjning då det gäller enskilda fall. Staten har trätt till, där pensionen efter befattningshavare icke är tillräckligt stor, och gett pensionstillägg och dyrtidstillägg. Det går icke att jämföra denna fråga med de frågor vi tidigare behandlat rörande pensioner till änkor, ty dessa ha pension och de ha fått tillägg på detta, och utskottet måste anse, att dessa änkor skola behandlas lika med andra.

Jag tror icke, att herr statsrådet har handlagt så värst många pensionsärenden, och därför har det gått att få fram till riksdagen ett pensionsärende av

*Ang. pension
åt änkor
efter vissa
befattnings-
havare vid
Strömsholms
hingsaldepi.*

(Forts.)

*Ang. pension
åt änkor
efter vissa
befattnings-
havare vid
Strömsholms
hingslödpå.
(Forts.)*

detta slag, men jag tror icke under några förhållanden, att man skall vara bunden av det förhållandet, att det här har kommit en proposition och att några ledamöter, som kanske sympatisera med orten och folket, tala för den. Jag anser, att riksdagens ledamöter skola tänka sig för, innan de gå in för saken, då den har sina konsekvenser. Om något behöver utredas, så behöver detta i första hand utredas, innan riksdagen höjer dessa pensioner.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Det är riktigt som den siste ärade talaren anförde, att jag icke förut haft tillfälle att lägga fram några kungliga propositioner i pensionsärenden, men jag har haft tillfälle att taga del av hur liknande ärenden behandlats i såväl departementet som riksdagen föregående år, och jag har då funnit, att vi haft analoga fall både 1926 och 1927. Den ärade talaren framhöll, att dessa änkor ha en viss mindre pension. Ja, det hade även de, som fingo tillägg 1926 och 1927. Det sades uttryckligen, att vad man då begärde av riksdagen var att lämna ett fyllnadsbelopp för att pensionerna skulle komma upp till 384 kronor, precis som fallet är nu. Om också icke den ärade talaren tilltror mig så stor erfarenhet i dessa frågor, vågar jag dock tro mig om att så pass mycket kunna bedöma saken, att jag förstår, att man skulle betrakta det såsom orättvist, om icke dessa änkor finge pension i likhet med de änkor, om vilka det var fråga 1926 och 1927. Jag vill erinra om att i den proposition, som avgavs 1926, första gången frågan var före, anfördes även stuteriöverstyrelsens påpekande, att ett bifall till det förslag, som då förelåg, kunde föranleda, att andra änkor efter avlidna stallbetjänter komme att göra framställningar om pension, något som nu också skett i tre fall.

Herr **Pettersson** i Köping: Herr talman! Endast några ord. Jag vill erinra om, att kammaren har beslutat att återremittera andra ärenden, som grundat sig på motioner. Och det förefaller mig, att det skulle vara synnerligen anmärkningsvärt, om kammaren, på grund av att utskottet här intagit denna ståndpunkt, icke skulle vara med om återremiss.

Jag skall ej besvara kammaren med att anföra flera skäl. Men jag anser, att de som tala mot återremiss icke handla i konsekvens med vad som skett vid föregående punkter. Och jag vill säga, att det vore synnerligen märkvärdigt, om riksdagen i år skulle besluta att bifalla utskottets förslag. Hur skulle dessa änkor som saken gäller, uppfatta riksdagens hållning och beslut då dylik pensionering förekommit närmast föregående år under enahanda förhållanden?

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Här har anförts som skäl för bifall till utskottets förslag, att änkorna ifråga ha pensioner ur vissa kassor och att dessa pensioner skulle vara tillräckliga. Men en sådan syn på tingen synes mig vara allt för formell. Frågan är, om de pensioner änkorna ha i närvarande stund — den ena 163 kronor, den andra 171 kronor — verkligen äro tillräckliga. Jag tror det ej. Det gäller således att ge dessa fattiga änkor sådan pensionsfyllnad, att pensionen uppgår till 384 kronor, vilket belopp de borde ha. Frågan förefaller mig så outredd, att den bör återremitteras, och jag ber därför, herr talman, att få ansluta mig till yrkande om återremiss.

Herr **Höglund**: Herr talman! Jag har vid åhörandet av debatten i utskottet kommit till den uppfattningen, att man i vissa fall lagt tyngdpunkten vid, att männen avlidit för så länge sedan, som de ha gjort. Jag hade tillfälle att vara närvarande vid den preliminära behandlingen, och då råkade jag erinra om, att den ena av de ifrågavarande personerna haft en tjänstetid på 56 år.

Men då fick jag veta, att utskottet icke kunde gå med på att göra något här, därför att man vid första paragrafen principiellt förklarar, att man icke ville gå över tioårsgränsen. Vid sådant förhållande finner jag vara bäst, att även denna fråga återremitteras, i synnerhet som så skett med alldeles analoga fall. Jag hemställer därför om bifall till yrkandet om återremiss.

*Ang. pension
åt änkor
efter vissa
befältnings-
havare vid
Strömsholms
hingsdepå.
(Forts.)*

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner beträffande yrkandet om punktens återförvisande till utskottet för ny behandling, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på avslag därå; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Punkterna 43—52.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Härpå föredrogs *punkten 53*, angående årligt understöd åt e. o. verkstadsförmannen K. G. Malmgrens änka. Därvid yttrade:

Herr **Samuelsson**: Herr talman! Denna fråga sammanhänger, liksom så många andra, med tioårsgränsen, och det gör, att jag ber att få yrka återremiss på densamma.

Herr **Kloo**: Herr talman! Det var samma yrkande, som herr Samuelsson nu gjorde, jag ville framställa, nämligen om återremiss. Ett sådant beslut står i överensstämmelse med det beslut, som tidigare fattats vid punkt 1.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt återförvisa punkten till utskottet för ny behandling.

Punkten 54, angående årligt understöd åt e. o. lokreparatören E. A. A. Steinholtz änka.

*Ang. årligt
understöd åt
e. o. lok-
reparatören
E. A. A.
Steinholtz
änka.*

I en inom andra kammaren av herr *Samuelsson* väckt motion nr 22 hade föreslagits, att riksdagen måtte bevilja e. o. lokreparatören Erik August A:son Steinholtz änka Ida Albertina Maria Steinholtz, f. Holmberg, ett årligt understöd att utgå från den 1 januari 1928 så länge hon befunne sig i sitt änkestånd.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Samuelsson**: Herr talman! I anledning av beslutet vid punkt 15, där man beviljade tilläggspension till en änka, som endast var 22 år gammal, så anser jag mig vid denna punkt även ha anledning att yrka bifall till motionen. Denna änka är icke mer än 48 år, och det har varit anledningen till, att utskottet gått på avslag. Men till detta kan man lägga, att änkan är fullkomligt obemedlad. Det finnes intyg därom. Det har också påpekats i motionen, vilket jag förmodar, att utskottet icke heller kan komma ifrån, att hon dessutom under hela tiden haft ytterst svårt att draga sig fram. Hon har haft ekonomiska bekymmer och fått försörja tre barn, och då förstår man, att det ej varit lätt för henne att draga sig fram utan hjälp från statens sida. Hon har under dessa år fått draga sig fram genom hjälparbete i hemmen hos mera bemedlade. Jag anser, att förhållandet här är sådant, att om hon hade nått

Ang. årligt
understöd åt
e. o. lok-
reparatiören
E. A. A.
Steinholtz
änka.
(Forts.)

vederbörlig ålder, så kunde riksdagen icke undgå att bevilja henne understöd efter samma normer, som tillämpas i fråga om änkor efter andra extra ordinarie befattningshavare. Det fattas ett par år i den åldersgräns, som utskottet brukar beräkna, men på grund av de förhållanden, i vilka änkan befinner sig, är det många skäl, som tala för, att riksdagen beviljar understöd såsom till andra änkor efter extra ordinarie befattningshavare. Då nu riksdagen varit så generös, då det gällde den änka, om vilken det var fråga vid punkt 15, tala alla skäl för, att riksdagen beviljar understöd även här. Nu är det klart, att frågan bör realbehandlas, så att man kommer till den summa, som utskottet anser riktig, och det gör, att jag, herr talman, hemställer, att ärendet måtte återremitteras till utskottet.

Herr Borggren: Herr talman! När utskottet behandlade denna fråga, så har utskottet avstyrkt motionen, ej på grund av tioårsgränsen, utan på grund av den jämförelsevis obetydliga åldern, och med hänsyn till, att änkan är frisk och kry. Då vi diskuterade första punkten, lades den synpunkten på dessa änkepensionsfrågor, att de hädanefter skulle prövas på annat sätt än hittills.

Jag undrar, om man ej kan avslå motionen och änkan sedan kan hos Kungl. Maj:t anhålla om pension om ett eller två år, vilket hon helst vill. Då kommer saken att prövas efter den utredning, som då kommer till stånd.

På grund av dessa skäl ber jag att få yrka avslag på motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Samuelsson: Herr talman! Vad blir följden av ett uppskov? Jo, att hon blir utan understöd ett par år, och att staten kanske gör en vinst på två gånger 384 kronor. Men riksdagen kan ej komma ifrån, att hon har samma rätt till understöd som andra, åt vilka riksdagen beviljat understöd. Det är intet här, som talar för, att man skall avslå motionen, därför att hon är ett par år yngre, än riksdagen gått in för. Obemedlad är hon och mycket fattig, och då tala alla skäl för, att riksdagen nu beviljar henne understöd.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde först propositioner beträffande yrkandet om punktens återförvisande till utskottet för ny behandling, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den senare propositionen. Herr Samuelsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren avslår yrkandet att punkten 54 i bankoutskottets utlåtande nr 32 måtte återförvisas till utskottet för förnyad behandling, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit berörda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren avslagit yrkandet om punktens återförvisande till utskottet för förnyad behandling.

Härefter blev på herr talmannens därå givna proposition utskottets i punkten gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 55—68.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension;

nr 34, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning i fråga om medgivande att i riksdagshuset uppsätta en minnestavla i anledning av världspostföreningens femtioårsjubileum; och

nr 35, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om årligt understöd åt städerskan vid riksdagshuset Hedda Elfrida Nyqvist, född Ekendahl.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 10.

Till behandling upptogs härefter första lagutskottets memorial, nr 32, i anledning av återremiss från andra kammaren av första lagutskottets utlåtande nr 24 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fylleri m. m. dels ock en i ämnet väckt motion.

*Om
lag angående
fylleri
m. m.*

Genom en den 20 januari 1928 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 32, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

*Lag
angående fylleri m. m.*

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen kan märkas att han är drucken, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § strafflagen förmåles, eller å annan plats där han lätteligen synes från sådant ställe, straffes, för fylleri, med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor. Äro omständigheterna försvårande, vare straffet böter från och med tjugufem till och med femhundra kronor.

2 §.

Är vid utövning av verksamhet, så beskaffad att i händelse av bristande omsorg eller besinning fara lätteligen uppstår för människors liv eller hälsa, någon av starka drycker så påverkad, att han kan antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Äro omständigheterna försvårande, må böterna sättas till högst tvåtusen kronor eller ock till fängelse i högst tre månader dömas.

3 §.

Är någon inför domstol eller annan myndighet eller vid allmän förrättning eller vid marknad, auktion eller annan allmän sammankomst synbarligen berörd av starka drycker, må han avvisas.

Om
lag angående
fylleri
m. m.
(Forts.)

4 §.

Träffas någon av starka drycker överlastad å plats, som avses i 1 §, må han, där det finnes erforderligt, anhållas och förvaras i häkte till dess han åter blivit nykter.

5 §.

Påträffas starka drycker hos den, som anhålles efter ty i 4 § sägs, skola de tagas i förvar och, där ansvar ådömes efter denna lag, dömas förbrutna, så framt ej särskilda omständigheter till annat föranleda. Det förbrutna skall säljas för kronans räkning eller ock förstöras enligt de närmare bestämmelser, som äro eller av Konungen varda meddelade.

6 §.

Förseelse, som avses i denna lag, åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928, från och med vilken dag 18 kap. 15 § strafflagen och förordningen den 16 november 1841 (nr 58) emot fylleri och dryckenskap skola upphöra att gälla.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren i anledning av propositionen väckt motion, nr 415, däri herr *Andersson* i Rasjön m. fl. föreslagit, att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte för sin del besluta sådan ändring i 2 § av lagförslaget, att minsta bötessatsen för där omförmälda förseelse sattes till femtio kronor.

Utskottet hade i sitt utlåtande nr 24 hemställt,

1) att Kungl. Maj:ts omförmälda proposition icke måtte av riksdagen bifallas; och

2) att den i anledning av propositionen väckta motionen måtte anses besvarad genom utskottets hemställan under 1).

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *V. Edward Larson*, *Lindqvist* i Halmstad, *Carlson* i Mölndal, *Sjögren* och *Olsson* i Rimforsa, vilka hemställt,

1) att Kungl. Maj:ts föreliggande proposition måtte av riksdagen bifallas, dock att 1 och 2 §§ skulle erhålla följande lydelse:

1 §.

Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen kan märkas att han är drycken, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § strafflagen förmäles, eller å annan plats där han lätteligen synes från sådant ställe och ej äger giltig anledning uppehålla sig, straffes, för fylleri, med böter från och med fem till och med *etthundra* kronor. Äro omständigheterna försvarande, vare straffet böter från och med tjugufem till och med femhundra kronor.

2 §.

Är vid utövning av verksamhet, så beskaffad att i händelse av bristande omsorg eller besinning fara lätteligen uppstår för människors liv eller hälsa, någon av starka drycker så påverkad, att han *måste* antagas ej äga nödigt herra-

välde över sina handlingar, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Äro omständigheterna försvarande, må böterna sättas till högst tvåtusen kronor eller ock till fängelse i högst tre månader dömas; och

2) att den i anledning av propositionen väckta motionen måtte anses besvarad genom reservanternas hemställan under 1); samt

av herr *Leo*.

Vid detta ärendes behandling i kamrarna hade första kammaren bifallit utskottets berörda hemställan, varemot andra kammaren återförvisat ärendet till utskottet för förnyad behandling.

Med anledning av vad sålunda förekommit, hemställde nu utskottet i förevarande memorial, att andra kammaren måtte i ärendet fatta beslut.

Utskottets i dess utlåtande nr 24 gjorda hemställan föredrogs ånyo, varefter

Herr **Lindqvist** i Halmstad yttrade: Herr talman! Det nu föredragna ärendet har ju tidigare varit på kammarens bord, och vid det tillfället beslöt andra kammaren för sin del att återremittera detsamma, för att utskottet skulle bli i tillfälle att ännu en gång pröva lagförslaget och de förändringar i lagen, som voro föreslagna av reservanterna. Det brukar ju i allmänhet vara så, att när en kammare beslutar att återremittera ett ärende på sådana skäl, som här legat till grund för andra kammarens beslut, medkammaren ej säger nej utan biträder ett dylikt beslut. Första kammaren, där yrkande om återremiss också var framställt, avvisade emellertid detsamma och avlog även förslaget till lag mot fylleri. På grund av första kammarens beslut är det sålunda omöjligt att i år få något positivt resultat. Det blir ingen lag, som här är föreslagen. Men därför är det naturligtvis icke betydelselöst, vilket beslut denna kammare fattar.

Vad som i denna fråga särskilt intresserat mig och gjort, att jag velat medverka till, att det kungliga förslaget skulle i huvudsak bifallas, har varit, att detta förslag går in för, att man skulle om möjligt få större nykterhet bland dem, som föra bilar. Utskottet har för sin del icke velat vara med om lagförslaget och anfört sina motiv för avslag. När vi ha skrivit vår reservation och däri föreslagit ändringar i lagtexten, så ha vi säkerligen gjort de ändringar, som äro behöfliga för att taga bort de olägenheter, varemot utskottets majoritet särskilt vänt sig. Jag behöver naturligtvis icke här taga upp utskottets hela motivering för avstyrkande, men jag skall ändå vidröra något av vad utskottet anfört som motiv och som är av den art, att det förvånar mig, att första lagutskottet velat anföra något sådant såsom motiv för avslag.

När det gäller första paragrafen, är det först höjningen av fylleriböterna, som utskottet vänt sig mot. Vi reservanter ha också i vårt förslag gjort sådan ändring, att ett bifall till reservationen innebär i fråga om böterna ett status quo på detta område. Men så är det också något annat i denna paragraf, där det heter, att polisen skall ha rätt att ingripa, icke endast när en drucken person visar sig på offentlig plats, utan även när han från en sådan plats lätteligen synes. Detta vill icke utskottet vara med om. Utskottet fruktar, att en dylik bestämmelse skulle komma att medföra, att man gjorde ett allt för stort intrång i fråga om hemfriden. Jag tror för min del ej, att det vore farligt med den saken, även om lagförslaget blivit antaget sådant det förelåg, men vi reservanter ha på den punkten också gjort en ändring, så att utskottsmajoritetens uttalade farhågor, åtminstone icke med den av reservan-

*Om
lag angående
fylleri
m. m.
(Forts.)*

Om
lag angående
fylleri
m. m.
(Forts.)

terna förordade lagtexten, hava någon grund. När utskottet går emot denna bestämmelse, vill utskottet icke förneka, att det väl kan finnas fall, där det kan vara berättigat, att polisen ingriper i sådana fall, när de visa sig på plats, där de lätteligen synas från allmän plats. Men utskottet anser dock, att det icke är behöfligt att skriva in detta i lagtexten, utan att, om det är så, att en drucken person visar sig, t. ex. i en portgång, bör polisen gå så tillväga, att den först frågar ägaren, om han vill tillåta polisen att gå in och taga den druckne. Och om den går så tillväga, är utskottet övertygat om, att ägaren av denna fastighet, av denna portgång, avvisar den druckne ut på gatan, och att det då ej bör vara någon svårighet för polisen att ingripa. Jag måste säga, att jag har svårt att förstå allvaret i utskottets motivering för denna sin ställning.

Mot andra paragrafen har utskottet haft mycket stora betänkligheter. Utskottet vill icke, såvitt jag förstår, förneka, att det kan finnas behöfligt, att man har särskilda bestämmelser i fråga om förare av automobiler och andra motorfordon, men det anser dock ej sådana behöfliga för några andra. I övrigt finner utskottet paragrafen vara skriven på sådant sätt, att det ej kan vara med därom. Jag vill för min personliga del säga, att jag tror, att det största behovet för införande av bestämmelser, verkande i nykterhetsriktning, föreligger, när det gäller automobilförare. Men jag tror å andra sidan, att de motiv, som från departementschefens sida anförts för att här göra en generalisering, äro så starka, att det finnes skäl för att gå in för densamma. Departementschefen anför bl. a. »Väl har den år 1925 vidtagna ändringen i motorfordonsförordningen möjliggjort, att den kan komma att straffas, som i berusat tillstånd utövar viss motorfart, och otvivelaktigt har därmed en tämligen vidsträckt straffbestämmelse införts i fråga om en verksamhet, som erbjuder ett särskilt stort riskmoment.» Men så tillägger han: »Jämväl andra områden av mänsklig verksamhet finnas emellertid, inom vilka ett dylikt moment är synnerligen betydande. Särskilt den allt vidsträcktare användningen av tekniska och maskinella hjälpmedel är ägnad att framhäva faran av alkoholförbrukning bland yrkesutövare av skilda slag.» Vidare erinras om, vad särskilt sakkunniga, som ha sysslat med dessa frågor, haft att erinra om denna sak. De sakkunniga ha hänvisat till vad socialstyrelsen på sin tid hade att säga i denna sak, och socialstyrelsen yttrade då, att icke endast förare av automobiler utan även handhavare av andra transportmedel, såsom när det gäller ångpanneskötare, spelstyrare, signalgivare vid uppfodringsverk i gruvor, förare vid hissanläggningar, personer vid elektriska kraftverk och de, som handhava explosiva varor och giftämnen samt läkare utöva en sådan verksamhet, att man har rätt att av dem kräva den högsta grad av nykterhet. Det lär icke vara underkastat minsta tvivel, att det för rättsmedvetandet framstår såsom synnerligen förkastligt, om någon i sådan verksamhet icke uppfyller krav på fullkomlig nykterhet. Att i stor utsträckning detta förhållande lämnas obeaktat i lagstiftningen och i varje fall icke i allmänhet kännetecknas såsom brottsligt, framstår därför såsom en allvarlig brist, anför departementschefen.

Om vi nu skola hålla oss endast till motorförare och där göra oss den frågan, om behov av lagändring föreligger, så vill jag säga, att av all erfarenhet och allt, vad man ser omkring sig, att döma, måste kravet på ökad nykterhet anses väl befogat. Det är naturligtvis icke möjligt, när man läser i tidningarna om bilolyckor, att kunna veta, huru många av dessa, som äro förorsakade av, att den, som fört bilen, har använt sprit. Jag har emellertid anledning att tro, att många, ja, allt för många bilolyckor förorsakats just av, att den, som fört bilen, har använt sprit. Samma dag, som första lagutskottet fattade beslut i denna fråga, läste jag i en av stockholmstidningarna innan jag

gick upp i utskottet. Det var en måndag, vill jag minnas, och om vi giva noga akt på dagen skola vi finna, att just måndagar eller dag efter helgdag ha tidningarna att berätta om det största antalet bilolyckor. Det torde icke bero endast på att människorna på sön- eller helgdagar äro ute och åker bil mera än vad de göra om vardagarna, utan det torde nog också bero på att sprit användes mera på söndagarna. Jag läste då i tidningen — jag skall inte nämna så många fall utan endast några, som stodo samma dag — att två människor blivit skadade vid en bilkollission på Hornsgatan. Denna bil körde på en stillastående spårvagn. I ett annat fall störtade bilen utför vägbanken och i ett tredje fall körde bilen ned i strömmen och chauffören drunknade. I ännu ett fall dödades en yngling ifrån Töreboda och i ytterligare ett slogs en sidvagnspassagerare till döds o. s. v.

I § 41 i motorfordonsförordningen, om vilken det nu är fråga, heter det, att ordningsmakten kan ingripa mot den, som är synbarligen berörd av starka drycker. Denna bestämmelse har, såvitt jag kunnat se, när jag läst om rättgångar rörande olyckor, visat sig vara mycket bristfällig i tillämpningen. De olika brottsbeskrivningarna i fråga om fylleri ha gjort det svårt icke endast för menige man utan även för domstolarna att kunna komma till en enhetlig tillämpning av bestämmelserna. Man har mången gång frågat sig vad som egentligen bör menas med att vara berusad, och vad som menas med att vara synbarligen berörd av starka drycker eller påverkad av starka drycker. Senast en dag i denna vecka var ett mål av detta slag före och en person tillfrågades, om den, som hade fört bilen, kunde sägas vara berörd av starka drycker. Han svarade, att enligt hans uppfattning var detta fallet, men serveringspersonalen på den restaurang, där vederbörande tidigare hade varit och intagit sprit, hade den uppfattningen, att man icke kunde säga, att personen i fråga var berörd av starka drycker. Det förekommer ju icke sällan, då en person blir tillfrågad, hur det var ställt i det avseendet med den eller den personen, att han svarar, att visserligen märktes det, att han var upprymd, eller att nog märktes det, att han förtärt något starkt, men icke kan man säga, att han var berusad, och icke kan man säga, att han var berörd på ett sådant sätt, som motorfordonsförordningen talar om.

Vid alla de tillfällen, när frågan om bilförarens nykterhet varit uppe, har det ju framkommit olika förslag, hur man skulle gå till väga för att få ett bättre sakernas tillstånd. Det har emellertid, såvitt jag har kunnat finna, icke varit möjligt att kunna hitta på någon kungsväg i detta fall. Tydligt är ju, att en lag om ökad nykterhet för dem, som ha en verksamhet av det slag, varom här är fråga, kan skrivas på olika sätt. Såvitt jag har kunnat finna, har emellertid kritiken mot detta lagförslag, hur stark den än har varit från olika håll, icke varit sådan, att den har kunnat övertyga vare sig mig eller många andra, att det skulle vara felaktigt att taga en sådan lag som den nu föreslagna. Jag vet, att ute i landet reses det allt kraftigare krav på att de, som skola sätta sig vid ratten och föra bil, icke skola vid det tillfället eller strax dessförinnan förtära alkohol. Tiden är väl ännu icke kommen att få en lag, som förbjuder bilförare att förtära alkohol, utan man får försöka gå andra vägar. Det lagförslag, som nu föreligger, inskräper emellertid hos bilförare nödvändigheten utav att då de skola föra bil, skola de avstå från alkohol. Ett sådant inskräpande anser jag icke blott viktigt utan också nödvändigt. Vi ha rätt litet var att fordra, att det blir på detta sätt.

Jag kan sålunda icke finna annat än att det är riktigt, när man har krävt absolut nykterhet vid bilföring. Detta är, såvitt jag kan förstå, det enda hållbara.

När sålunda det förslag, som nu föreligger, såvitt jag kan förstå, är ett steg i rätt riktning, skulle jag icke haft några betänkligheter mot att taga

Om
lag angående
fylleri
m. m.
(Forts.)

Om
lag angående
fylleri
m. m.
(Forts.)

förslaget, sådant det förelåg, men då det förslag till förändringar, som vi reserverar ha framlagt, icke kan innebära några försämringar utan endast förtydliganden, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag med de förändringar, som innefattas i den av herr Larson i Lerdala m. fl. avgivna reservationen.

I detta anförande instämde herr *Sjögren*.

Som tiden nu var långt framskriden samt flera talare anmält sig för yttrandes avgivande, beslöt kammaren på hemställan av herr talmannen att uppskjuta den vidare behandlingen av förevarande ärende ävensom handläggningen av övriga å föredragningslistan upptagna ärenden till kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.29 e. m.

In fidem
Per Cronvall.